

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: **«ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ-ЗВ'ЯЗКІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0112-3
спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки»
освітньо-професійної програми
«Педагогіка вищої школи» Г.А. Зоріна

Керівник: доцент кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності, доцент
к. філос. н. _____ Л. С. Іванова

Рецензент: професор кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності, професор,
д.пед.н. _____ Г.В. Локарева

Запоріжжя

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра педагогіки та психології освітньої діяльності
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Зориній Ганні Анатоліївні

1. Тема роботи: «Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності»,
керівник роботи Іванова Л. С., к. філософ. н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від «26» вересня 2023 року № 1504-с

2. Строк подання студентом роботи: _____

3. Вихідні дані до роботи: матеріали педагогічної практики, курсових робіт

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити): проаналізувати сутність ключових понять дослідження, з'ясувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці діяльності закладів вищої освіти, розробити критерії та показники, виявити рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиць – 24, рисунків – 11 з результатами дослідження на констатувальному і контрольному етапах.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Іванова Л.С.	05.10.22 р.	05.10.23 р.
Розділ 1	Іванова Л.С.	18.12.22 р.	18.12.23 р.
Розділ 2	Іванова Л.С.	10.03.23 р.	10.03.23 р.
Висновки	Іванова Л.С.	03.09.23 р.	03.09.23 р.
Додатки	Іванова Л.С.	14.10.23 р.	14.10.23 р.

7. Дата видачі завдання: 05.10.22 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	жовтень-листопад	виконано
2	Написання вступу	листопад	виконано
3	Написання першого розділу	грудень-квітень	виконано
4	Написання другого розділу	травень-вересень	виконано
5	Написання висновків	вересень	виконано
6	Оформлення додатків	жовтень	виконано
7	Оформлення роботи, рецензування	жовтень-листопад	виконано
8	Захист	грудень	

Студентка _____ Зоріна Г.А..

Керівник роботи _____ Іванова Л.С.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Козич І.В.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 88 с., 24 таблиці, 11 рисунків, 67 джерел, 4 додатки.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування, розроблення та експериментальна перевірка ефективності моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Об'єкт дослідження: процес формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Предмет дослідження: модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз і узагальнення наукових джерел; емпіричні: методи педагогічної діагностики, що використовувались для проведення зрізів на констатувальному та контрольному етапах дослідження; статистичні: методи математичної статистики.

Теоретичне значення дослідження полягає в науковому обґрунтуванні моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в апробації та впровадженні в освітній процес закладів професійної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців моделі та педагогічних умов формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. Сформульовані в дослідженні положення й висновки можуть бути використані під час розробки програм, методичних рекомендацій та посібників, у практиці освітньої діяльності закладів професійної підготовки майбутніх офіцерів. Галузь використання: заклади вищої військової освіти в Україні.

ФОРМУВАННЯ, ОФІЦЕРИ-ЗВ'ЯЗКІВЦІ, ФІЗИЧНА ГОТОВНІСТЬ, ПОКАЗНИКИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ, РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ.

SUMMARY

Zorina G. A. Formation Of Physical Readiness Of Future Communications Officers Before Professional Activity

The qualification work consists of an introduction, the 2 parts, the conclusions, the list of used literature (67 articles), the 4 appendices.

Physical training is one of the last places at the bottom of the order, so that the military profession has become fully developed. High characteristics of the bones that characterize the moral and psychological portrait of the leader, psychophysiological bones that signify the body's resistance to stress and materialize professional knowledge, skills and minds The importance of reliability, as well as dynamic health and professional longevity, is most effectively shaped by physical training methods.

The purpose of the study: a theoretical justification, development and experimental verification of the effectiveness of the model of formation of physical readiness of future liaison officers for professional activity.

1. To analyze the theoretical foundations of the problem of forming the physical readiness of future liaison officers for professional activities.

2. To determine and characterize the physical readiness of future liaison officers for professional activity as a component of professional competence.

3. To analyze the basic principles of professional and applied physical training of future signal officers.

4. Develop criteria and indicators, determine the levels of physical readiness of future liaison officers for professional activities.

5. To develop, theoretically justify and experimentally determine the model of formation of physical readiness to test future liaison officers for professional activity.

The object of the study: the process of forming an of physical readiness of future communications officers before professional activity.

The subject of the study: model of formation of physical readiness of future liaison officers for professional activity.

The research methods: a theoretical: an analysis and a generalization of the scientific sources, an empirical: the pedagogical diagnostic methods used to conduct sections at the ascertainment and a control stages of the research, a statistical: the methods of mathematical statistics, data processing, graphic presentation of experiment results, a comparative analysis of research results.

The part 1 “The theoretical foundations of the problem of forming the physical readiness of future liaison officers for professional activity” includes an analysis of features of the development of military education in Ukraine at the current stage, Physical readiness of future signal officers for professional activity as a component of professional competence, Basic principles of professional and applied physical training of future signal officers.

In part 2 “Theoretical grounding and experimental verification of the effectiveness of the model for forming the physical readiness of future communication officers for professional activities” includes an the diagnosis of the level of the physical readiness of future communication officers for professional activities, an introduction and a proof of the effectiveness of the model for forming the physical readiness of future communication officers for professional activities, the analysis of the results of experimental work on the model for forming the physical readiness of future communication officers for professional activities.

The practical significance of the obtained results lies in the approbation and introduction into the educational process of institutions of professional training of future signal officers of the model and pedagogical conditions for the formation of physical readiness of future signal officers for professional activity. The provisions and conclusions formulated in the study can be used during the development of programs, methodological recommendations and manuals, in the practice of educational activities of institutions of professional training of future officers. Field of use: institutions of higher military education in Ukraine.

Keywords: formation, liaison officers, physical fitness, physical fitness indicators, levels of formation

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні засади проблеми формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності	13
1.1. Особливості розвитку військової освіти в Україні на сучасному етапі	13
1.2. Фізична готовність майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як складова професійної компетентності.....	19
1.3. Основні засади професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців.....	31
Розділ 2. Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності	38
2.1. Діагностика рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності	38
2.2. Теоретичне обґрунтування та запровадження моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності	42
2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи з формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності	56
Висновки	76
Список використаних джерел	80
Додатки.....	87

ВСТУП

Підготовка майбутнього військового – це цілеспрямований та складний процес, який вимагає всебічного та ретельного підходу. Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що формування компетентного фахівця, зокрема військового, є актуальним теоретичним і практичним завданням професійної педагогіки, наукове розв’язання якого потребує моделювання цього процесу, відповідного певній сфері діяльності. Означена проблема формування фахової компетентності в різних сферах, напрямках і аспектах професійної діяльності досліджується вітчизняними і зарубіжними науковцями (О. Атласова, І. Богданова, Г. Буруканова, О. Дубіна, І. Єрмаков, К. Камерон, В. Кричевський, Н. Кузьміна, Р. Куїні, З. Курлянд, А. Маркова, О. Мармаза, Л. Мітіна, О. Овчарук, Дж. Равен, Л. Романішина, В. Свистун, Г. Селевко, І. Семикін, П. Третьяков, Н. Уйсімбаєва, В. Циба, Т. Шамова, Л. Шевчук, О. Юртаєва та ін.), зокрема в різних сферах практичної життєдіяльності військ (Г. Артюшин, А. Барабанщиков, О. Бойко, В. Ветров, І. Грязнов, М. Мацишин, М. Науменко, М. Нещадим, О. Пометун, О. Пономаренко, Ю. Приходько, В. Ройлян, В. Свистун, Г. Селевко, Ю. Сердюк, С. Сінкевич, О. Тракалюк, О. Устименко, І. Хорєв, В. Чабаненко, В. Чернявський, В. Ягупов, В. Яковенко та ін.).

Фізична підготовка посідає одне із провідних місць у низці завдань, щодо досконалого оволодіння військовою професією. Високі особисті якості, які характеризують морально-психологічний портрет фахівця, психофізіологічні якості, що визначають стійкість організму до стресу і матеріалізують професійні знання, навички й уміння в параметри надійності, а також динамічне здоров’я і професійне довголіття, найбільш ефективно формуються засобами фізичної підготовки [36; 34; 35].

На думку ряду фахівців, тільки в інтеграційній єдності всіх видів професійної підготовки з фізичною підготовкою можна розв’язати глобальні

проблеми особистого і людського чинників [10; 15; 46].

Фізична підготовка, як основний предмет бойової підготовки, повинна займати значне місце у системі військово-професійного навчання курсантів. Прискорення науково-технічного прогресу нині вимагає від фізичної підготовки курсантів вирішення принаймні трьох проблем людського чинника: швидкого освоєння обраної професії на рівні, який відповідає ступеню розвитку конкретної галузі знань; професійної надійності, що передбачає хороші знання, навички й уміння в екстремальних умовах діяльності; збереження і подовження професійного довголіття [43].

Фізичне виховання є складовою всебічного розвитку особистості. Воно спрямоване на забезпечення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я, морфологічне і функціональне вдосконалення організму людини. Чим більше розвинені фізичні і духовні сили людини, тим вищий рівень її працездатності і результативності праці. Отже, проблема фізичного виховання сьогодні є актуальною та соціально значущою. Здорова людина більш активна, мобільна, життєрадісна і загалом життєздатніша. Сучасний стан фізичного виховання вимагає об'єктивного аналізу існуючих форм, систем і концепцій його розвитку в українському просторі. Такий підхід створює можливості визначення пануючих в ньому тенденцій, існуючого потенціалу, і також врахування недоліків [56].

Відомо, що ефективність системи фізичної підготовки військовослужбовців залежить від багатьох факторів: рівня фізичної підготовленості молодого поповнення; стану матеріально-технічної бази; місця фізичної підготовки в системі бойової підготовки; фінансів, що виділяються на її організацію та проведення; професійності керівників занять; рівня мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою і спортом та ефективності проведення її форм [10; 15].

Важливо відмітити, що фізична підготовка не є основною навчальною дисципліною курсантів ВВНЗ, вона повинна забезпечувати якісне навчання, підтри- мання високого рівня здоров'я, працездатності, пси- хологічного та

функціонального стану курсантів.

Враховуючи специфіку побудови у навчальному процесі загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, рівень розвитку фізичної підготовленості та важливих психофізіологічних якостей абітурієнтів та інші аспекти, ряд вчених стверджують, що модель фізичної підготовки курсантів повинна включати проміжні етапи: первинного навчання – адаптація до умов ВПН; закріплення професійної майстерності; професійного удосконалення [43].

Здійснений аналіз психолого-педагогічних досліджень дав змогу стверджувати, що формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності має здійснюватися з урахуванням: взаємозв'язку з іншими засобами навчання, що формують професійно-важливі якості відповідно до єдиної мети; програмний матеріал і теоретичний курс певною мірою має відповідати прогресу озброєння, техніки і тактики їх застосування; принципів співвідношення й динаміки напруженості занять із загальної та спеціальної фізичної підготовки на різних етапах навчання; відповідності засобів і методів підготовки їх прогнозованості для військово-професійного навчання; поєднанням форм фізичної підготовки з розв'язанням завдань з розвитку мотивації і прикладної фізичної культури; механізмів швидкої адаптації до середовища, яке постійно змінюється; специфіки різних видів професійної діяльності; стану матеріально-технічної бази забезпечення проведення занять фізичними вправами з достатньою щільністю та навантаженням.

Актуальність окресленої проблеми, її важливість для теорії і недостатній рівень розробленості щодо практики професійної підготовки майбутніх офіцерів обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи: «Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності».

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування, розроблення та експериментальна перевірка ефективності моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань

дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні засади проблеми формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності..

2. Визначити та схарактеризувати фізичну готовність майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як складову професійної компетентності.

3. Проаналізувати основні засади професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців.

4. Розробити критерії та показники, виявити рівні фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

5. Розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Об'єкт дослідження – процес формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Предмет дослідження – модель формування формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз і узагальнення філософської, психолого-педагогічної літератури для визначення теоретичних основ дослідження, обґрунтування моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності; емпіричні: методи педагогічної діагностики, що використовувались для проведення зрізів на констатувальному та контрольному етапах дослідження; статистичні: методи математичної статистики, обробки даних, графічне подання результатів експерименту, порівняльний аналіз результатів дослідження.

Теоретичне значення дослідження полягає в науковому обґрунтуванні моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в апробації та впровадженні в освітній процес закладів професійної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців моделі та педагогічних умов формування готовності

майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. Сформульовані в дослідженні положення й висновки можуть бути використані під час розробки програм, методичних рекомендацій та посібників, у практиці освітньої діяльності закладів професійної підготовки майбутніх офіцерів. Галузь використання: заклади вищої військової освіти в Україні.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ЗВ'ЯЗКІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Особливості розвитку військової освіти в Україні на сучасному етапі

Реалізація стратегічного курсу України на інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір та набуття членства в НАТО, сучасний етап розвитку Збройних Сил України, необхідність забезпечення їх та інших складових сил оборони вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом потребують формування єдиних поглядів щодо розвитку військової освіти, регулювання процесів, цілей та її спроможностей, тобто визначення політики Міністерства оборони у сфері військової освіти.

Правову основу Політики складають Конституція України та закони України, Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року No 392/2020, Стратегія воєнної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 25 березня 2021 року No 121/2021, Стратегічний оборонний бюлетень України, затверджений Указом Президента України від 17 вересня 2021 року No 473/2021, наказ Міністерства оборони України від 29 грудня 2020 року No 497 «Про введення в дію рішення колегії Міністерства оборони України», наказ Міністерства оборони України від 14 серпня 2020 року No 283 «Про організацію виконання окремих заходів оборонної реформи на середньострокову перспективу», інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань національної безпеки і оборони, які регулюють функціонування системи військової освіти.

Політика Міністерства оборони України у сфері військової освіти сукупність принципів, напрямів, форм та методів діяльності органів

військового управління, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти, спрямованих на розвиток військової освіти як інтегрованої до державної системи освіти, яка функціонує на засадах єдиної законодавчої та нормативно-правової бази, національних стандартах та стандартах держав-членів НАТО [42].

Потреба суттєвих змін у сфері військової освіти зумовлена необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових фахівців упродовж військової кар'єри (службової діяльності) для набуття оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей виконувати завдання оборонного планування, застосування Збройних Сил України, спільних дій у складі об'єднаних органів військового управління, а також їх сумісності з підрозділами збройних сил держав-членів НАТО до виконання спільних бойових завдань.

Аналіз нинішнього стану системи військової освіти, а також світових тенденцій та досвіду провідних країн-членів НАТО щодо розвитку військової освітньої галузі в умовах змін форм, методів і засобів ведення бойових дій та збройної боротьби засвідчує про наявність низки проблем і стримуючих чинників ефективного функціонування системи військової освіти що зумовлені, здебільшого, новими викликами, які постали перед суспільством, державою, Збройними Силами України і на які потрібно адекватно реагувати [44].

До основних причин виникнення цих проблем варто віднести [42]:

- недосконалий процес прогнозування розвитку системи військової освіти, незавершеність розроблення законодавчих та нормативно-правових актів з питань розвитку, удосконалення та функціонування системи військової освіти на середньострокову та довгострокову перспективу в контексті забезпечення національної безпеки України та захисту її національних інтересів з урахуванням досвіду країн-членів НАТО;

- неповна відповідність змісту військової освіти сучасному досвіду бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосуванню у війнах, локальних конфліктах, антитерористичних і міжнародних операціях з

підтримання миру та безпеки, стандартам країн-членів НАТО;

- якість освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти не у повній мірі відповідає передовим технологіям сучасності, повільно впроваджуються сучасні інформаційні, інформаційно- комунікаційні, інтерактивні, особистісно-орієнтовані педагогічні технології і технології дистанційного навчання, зокрема в рамках виконання Програми НАТО «Удосконалення військової освіти» (DEEP);

- відсутність централізованої підготовки офіцерського складу оперативного та стратегічного рівнів для складових сил оборони;

- недостатній рівень підготовки науково-педагогічних (педагогічних) працівників і інструкторів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти та навчальних центрів (далі-військові навчальні заклади) для викладання за навчальними програмами, який відповідає потребам інтеграції в НАТО;

- недосконалість організаційно-штатної структури військових навчальних закладів та невідповідність їх динаміці розвитку Збройних Сил України;

- недостатній рівень практичної підготовки випускників військових навчальних закладів, їх відповідальності за прийняття управлінських рішень для виконання функціональних обов'язків за посадою;

- система вивчення іноземних мов військовослужбовцями не у повній мірі забезпечує достатній рівень володіння іноземними мовами для ефективної участі в заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, впровадження стандартів та процедур НАТО;

- недієва система відповідальності замовників та військових навчальних закладів за якість підготовки здобувачів військової освіти, реалізацію законодавчо закріплених вимог щодо внутрішнього та зовнішнього

забезпечення і гарантування якості освіти та освітньої діяльності;

- недостатнє забезпечення освітнього процесу новими, сучасними зразками озброєння і військової техніки, тренажерами, навчально-тренувальними системами, комплексами, лабораторіями, центрами моделювання [42].

Враховуючи наведене, подальший розвиток військової освіти вимагає її оновлення, застосування нових підходів до формування її структури та змісту, що дозволить забезпечити ефективну планомірну реалізацію закріпленого Конституцією України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору, забезпечити Збройні Сили України вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом.

Розвиток системи військової освіти сприятиме створюванню можливостей для формування творчо мислячих військових фахівців, що володіють навичками ведення бойових дій (операцій), практичного та етичного застосування підрозділів, військових частин та угруповань військ Збройних Сил України та інших складових сил оборони, здатних ефективно виконувати службові обов'язки за посадовим призначенням під час проведення спільних операцій в сучасних умовах.

Основні завдання розвитку військової освіти [45].

Розвиток системи військової освіти забезпечує підготовку військових фахівців-лідерів із високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професіональної культури, наполегливого здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо оборони України, розвитку власної творчої індивідуальності, самостійного засвоєння нових знань протягом військової служби, прийняття оптимальних обґрунтованих рішень в нестандартних умовах.

Військова освіта орієнтована на конкретні потреби і потреби і завдання функціональної сфери, забезпечення постійного підвищення рівня професійної підготовки та кваліфікації військових фахівців, що вимагає

застосування нових підходів до формування змісту військової освіти з метою досягнення високого рівня операційної сумісності, міжвідомчої взаємодії та координації під час планування і проведення спільних операцій на рівні об'єднаних штабів за стандартами та процедурами НАТО.

Розвиток військової освіти передбачає її професіоналізацію, інтеграцію органів управління військовою освітою, мережі військових навчальних закладів, діючих стандартів освіти (професійних стандартів), законодавчої та нормативно-правової бази в єдиний комплекс складових системи військової освіти для забезпечення сил оборони військовими фахівцями.

Професіоналізація військової освіти передбачає побудову сучасної моделі професійної військової освіти, що забезпечує підготовку військових фахівців на основі їх безперервного професійного розвитку, враховує загальні тенденції розвитку системи національної та міжнародної безпеки, зміни принципів та методів ведення збройної боротьби, нові вимоги до якості військової освіти на основі стандартів НАТО й залишається невід'ємною складовою освіти України. Професійна військова освіта культивує розвиток військового лідера шляхом надання широкого спектру професійних знань та розвитку креативного мислення упродовж всієї військової кар'єри [32].

Інтеграція в єдиний комплекс складових системи військової освіти передбачає міжвідомчу координацію підготовки військових фахівців з питань оборони, централізовану підготовку офіцерського складу оперативного та стратегічного рівнів для Збройних Сил України та інших складових сил оборони, оновлення діючих стандартів (професійних стандартів) освіти, оптимізацію мережі військових навчальних закладів та їх структури, нормативно-правове забезпечення зазначених заходів [33].

Політика у сфері військової освіти ґрунтується на інтеграції військової освіти до державної системи освіти та спрямована на визначення пріоритетних напрямів розвитку військової освіти, розвиток її спроможностей, що забезпечують здобуття у військових навчальних закладах необхідних освітніх ступенів, рівнів військової освіти (підготовки), перепідготовку та підвищення

кваліфікації військових фахівців.

Основні принципи політики у сфері військової освіти [42]:

- законність, демократичність, ефективність, відкритість, цілісність, послідовність, адаптивність, передбачуваність, оперативність, прозорість, добросовісність і відповідальність;
- інтегрованість системи військової освіти України в європейський військово-освітній простір;
- гнучкість та прогностичність системи військової освіти з урахуванням засад державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва;
- забезпечення якості військової освіти та якості освітньої діяльності;
- безперервність та послідовність (наступність) військової освіти (підготовки) упродовж військової кар'єри;
- пріоритетність військово-професійної спрямованості та національно-патріотичного виховання військових фахівців в освітній діяльності військових навчальних закладів, формування у військовослужбовців загальнолюдських цінностей;
- випереджувальний характер підготовки військових фахівців відносно потреб розвитку Збройних Сил України;
- врахування сучасних принципів застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони, національних стандартів військової освіти та стандартів держав-членів НАТО;
- інтеграція освітнього процесу з науковою, науково-технічною та інноваційною діяльністю; незалежність здобуття військової освіти від впливу політичних партій, громадських та релігійних організацій;
- рівність можливостей усіх громадян щодо отримання військової освіти, зокрема забезпечення гендерної рівності; органічний зв'язок функціонування військових навчальних закладів з діяльністю військ (сил);
- автономність військових навчальних закладів та їх відповідальність за якість підготовки військових фахівців.

Отже, пріоритетними напрямки розвитку військової освіти серед інших є [45]:

- формування кадрового потенціалу Збройних Сил України та інших складових сил оборони, створення необхідних передумов для гарантованого комплектування їх особовим складом, спроможним ефективно виконувати службові обов'язки за посадовим призначенням в умовах мирного та воєнного часу; удосконалення нормативно-правового України з питань військової освіти;

- створення багаторівневої системи професійної військової освіти відповідно до стандартів НАТО, кращих вітчизняних та закордонних практик, формування нового стилю військового лідерства на основі євроатлантичних принципів;

- досягнення сумісності структури професійної військової освіти для підготовки військових фахівців Збройних Сил України, інших складових сил оборони з відповідними структурами держав-членів НАТО; забезпечення спільної підготовки офіцерського складу оперативного та стратегічного рівня Збройних Сил України, інших складових сил оборони, уточнення вимог до змісту військової освіти з метою набуття військовими фахівцями нових компетентностей з підготовки і застосування військ (сил) у складі об'єднаних сил, виконання заходів оборонного планування, операційної сумісності на основі стандартів, прийнятих у збройних силах держав-членів НАТО; запровадження оновлених освітніх програм підготовки військових фахівців з урахуванням досвіду бойових дій, методики підготовки, принципів і стандартів НАТО та кращих національних традицій.

1.2. Фізична готовність майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як складова професійної компетентності

Актуальність проблеми формування фахової компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України (ЗСУ), створення ефективної моделі підготовки

як кадрових офіцерів, так і військового резерву, підтверджується зазначеними у Стратегічному оборонному бюлетені України сучасними завданнями військового реформування, пов'язаними, з одного боку, з євроінтеграційним курсом держави, її участю в міжнародній миротворчій діяльності і відповідною потребою в удосконаленні системи логістики ЗСУ і забезпеченні її сумісності з системою логістики зарубіжних армій [7].

З іншого боку, – поступовим переходом до професійної (контрактної) армії, в контексті проголошеного основним освітнім стратегічним документом – Національною доктриною розвитку освіти України компетентісного підходу до трансформації змісту професійної підготовки, зокрема військової, як однієї з найважливіших для української вищої школи проблем, потребує забезпечення високого рівня фахової компетентності офіцерського корпусу, їхньої всебічної підготовленості до діяльності в нових умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що формування компетентного фахівця, зокрема військового, є актуальним теоретичним і практичним завданням професійної педагогіки, наукове розв'язання якого потребує моделювання цього процесу, відповідного певній сфері діяльності.

Означена проблема формування фахової компетентності в різних сферах, напрямках і аспектах професійної діяльності досліджується вітчизняними і зарубіжними науковцями (О. Дубіна, І. Єрмаков, К. Камерон, В. Кричевський, Р. Куїні, З. Курлянд, А. Маркова, О. Мармаза, Л. Мітіна, О. Овчарук, Дж. Равен, Л. Романішина, В. Свистун, Г. Селевко, І. Семикін, П. Третьяков, В. Циба, Н. Уйсімбаєва, Т. Шамова, Л. Шевчук, О. Юртаєва та ін.), зокрема в різних сферах практичної життєдіяльності військ (О. Бойко, М. Науменко, М. Нещадим, О. Пометун, О. Пономаренко, Ю. Приходько, В. Ройлян, В. Свистун, Г. Селевко, Ю. Сердюк, С. Сінкевич, О. Тракалюк, О. Устименко, В. Чабаненко, В. Чернявський, В. Ягупов, В. Яковенко та ін.).

Отже, формування фахової компетентності майбутніх офіцерів у процесі навчання у ВВНЗ полягає, насамперед, у забезпеченні готовності випускників до виконання службово-бойових функцій і завдань на посадах офіцерів

означених служб об'єднання. При цьому слід зауважити, що стосовно співвідношення професійної компетентності і готовності до діяльності в науково-педагогічному середовищі існують різні думки. Так, за Ф. Думко, професійна компетентність (під якою розуміється сукупність професійних знань, сформованість професійних умінь, навичок, ціннісних орієнтирів, які зумовлюють ефективне вирішення професійних завдань) є одним із структурних компонентів професійної готовності до конкретного виду діяльності. А (за Л. Соломко) професійна компетентність і готовність ототожнюються. При цьому професійна компетентність розглядається як потенційна готовність до рішення предметних завдань зізнанням справи [13].

Саме поняття компетентності Міжнародним департаментом стандартів для навчання розглядається як здатність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. Водночас поняття «компетентність» містить сукупність професійних знань, навичок і ставлень, що дає змогу фахівцю ефективно працювати або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення стандартів у професійній галузі або діяльності [51]. На думку К. Вуоно сутність компетентності військового керівника передбачає досконале знання своєї справи [67]. Водночас С. Валде розуміє компетентність як особистісна характеристика, сукупність інтеріоризованих мобільних знань, умінь, навичок і глибокого мислення [66]. Відповідно до Дж. Равена, «компетентність» містить здатності особи, необхідні для виконання діяльності в певній галузі, що передбачає сформованість необхідних якостей і здібностей, а також вузькоспеціальних знань, навички, усвідомлення відповідальності за власні дії [65].

Для обґрунтування структури фахової компетентності майбутніх офіцерів проаналізовано основні підходи до структуризації професійної компетентності і найбільш розповсюджені її моделі. Широко популярним є діяльнісний підхід до структуризації професійної компетентності, застосований до побудови структури професійної компетентності педагога. Деякі науковці створюють модель компетентності педагога за процесуальними критеріями, які визначають

якість його багатогранної діяльності, а деякі аналізують професійну компетентність через призму особистості педагога і структурують її за п'ятьма блоками, які віддзеркалюють насамперед змістовий аспект його професійної діяльності.

Це такі: 1) професійні знання; 2) професійні вміння; 3) професійні психологічні позиції і настанови; 4) особистісні властивості, що забезпечують опанування професійними знаннями і вміннями; 5) результати праці, професійна позиція і психологічні якості, що доповнюються і реалізуються техніками (вміннями). Серед видів професійної компетентності виокремлюють такі: 1) спеціальну компетентність, яка проявляється у володінні власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, а також у здатності проектувати свій професійний розвиток; 2) соціальну компетентність, яка проявляється у вміннях здійснювати спільну професійну діяльність, співпрацювати, а також у відповідальності за результати своєї праці; 3) особистісну компетентність, яка проявляється у володінні способами особистісного самовираження і прогресивного саморозвитку тощо; 4) індивідуальну компетентність, яка проявляється у володінні способами самореалізації і розвитку індивідуальності в межах професії, у готовності до професійно-особистісного зростання [31].

На думку В. Ягупова, «компетентність» демонструє якісний стан підготовленості фахівця, набувається в процесі отримання освіти та стосується конкретної особи як майбутнього суб'єкта професійної діяльності.

Компетентність розглядається як підготовленість (теоретична та практична) і здатність (інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна), а також готовність (професійна, особистісна, психологічна тощо) особи як фахівця до певного виду діяльності [61].

Отже, основою моделі компетентності виступають традиційні професійні знання, здібності і вміння, які пов'язані з спрямованістю особистості та її загальною культурою [60,].

Науковці пропонують розглядати процес формування професійної

компетентності через призму особистості фахівця [37]. Достатньо відомою є й розроблена Дж.Равеном модель професійної компетентності, яку означений учений розглядає на основі ситуативного підходу і визначає як здатність діяти самостійно і відповідально при виконанні конкретних дій у професійних ситуаціях. За Дж.Равеном, модель професійної компетентності створюється на основі взаємодії таких її структурних складових: 1) компонентів компетентності: когнітивних, афективних, вольових, навичок і досвіду, насамперед вузькоспеціалізованих; 2) результативності діяльності, зокрема її ціннісних орієнтирів; 3) конкретних умов професійної ситуації [6437]. **Ошибка!** **Источник ссылки не найден.**]

Із поданого зрозуміло, що у структуризації компетентності фахівця мають місце неоднозначність, варіативність і багато розбіжностей, проте всі дослідження свідчать, що компетентність є складним, одночасно професійним і особистісно-психологічним феноменом, який має багатоконпонентну структуру.

Однак, оскільки професійна компетентність і готовність до професійної діяльності деякою мірою ототожнюються, то для цілей даного дослідження також слід установити її структурування. Готовність розглядається багатьма науковцями як настанова (К. Марбе, О. Кюльпе, Д. Узнадзе та ін.), як феномен стійкості людини до зовнішніх і внутрішніх впливів (У. Томас, Ф. Знанецькі, Г. Оллпорт, Д. Кац, М. Сміт та ін.), як якісний показник саморегуляції на різних рівнях проходження процесів: фізіологічному, психологічному, соціальному (А. Ганюшкін, М. Дьяченко, Л. Кандибович, М. Левітов та ін.), як цілісну інтегровану якість особистості, що виникає внаслідок досвіду людини, який ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у неї, об'єктивації її предмета і способів взаємодії з ним (К. Дурай-Новакова, Л. Кондрашова, А. Ліненко, В. Моляко, О. Мороз, В. Сластьонін та ін.).

Готовність має часові характеристики, буває тривалою, яка формується заздалегідь, у результаті спеціально організованих впливів і зумовлює

успішність діяльності, та ситуативною (тимчасовою), яка є нестійкою і залежить від особливостей конкретної ситуації. Обидві готовності існують у єдності. Компонентами готовності вчені визначають: "професійну самосвідомість, ставлення до діяльності чи настанова, мотиви, знання про предмет та способи діяльності, навички і вміння практичного втілення цих способів, а також професійно значущі якості особистості [41].

Відповідно вітчизняним нормативам, типові завдання діяльності майбутніх кадрових офіцерів ЗСУ поділяються на три види: професійні, соціальновійськові та соціально-побутові. За класом типові завдання діяльності майбутніх офіцерів як кадру, так і резерву ЗСУ, поділяються на: стереотипні, діагностичні та евристичні. При цьому, завданням діяльності, які відносяться до класу стереотипних, притаманні «жорсткі» структури праці офіцера. Діагностичні завдання діяльності припускають вільний вибір фахівцем типових складових структури праці, які повинні відповідати визначеним ним особливостям військово-господарської або соціальної ситуації. Завданням, які відносяться до класу евристичних, а також деяким діагностичним завданням, частково притаманні ознаки завдань, пов'язаних з науковою творчістю.

Водночас О. Торічний розглядаючи професійну компетентність майбутнього офіцера поєднує її із поняттям «кваліфікація». Він стверджує, що спеціальна кваліфікація майбутнього офіцера визначає його знання, уміння і навички. Тобто, здатність мобілізувати теоретичні знання, практичні уміння і набутий досвід у конкретній службово-бойовій обстановці визначає професійну компетентність офіцера ЗСУ [57].

О. Євсюков професійну компетентність офіцерів розглядає через цілі, завдання і характер військової діяльності, їх відповідність соціальним замовленням суспільства, поліфункціональність службово-бойової діяльності, що залежить від інтегративного характеру результату, який планується отримати. Так, професійна компетентність включає професійно-особистісну, соціально значущу якісну характеристику офіцера, його особистісні якості, що орієнтовані на неперервне самовдосконалення, самоосвіту [20].

Основними показниками сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ є: теоретична та практична готовність до військово-професійної діяльності; прагнення до саморозвитку та самовдосконалення в обраній професійній діяльності; здатність до рефлексії до саморефлексії; сформованість необхідних офіцеру ЗСУ професійних якостей, які уособлюють його або її індивідуальний стиль військово-професійної діяльності.

Сутність поняття «управлінська компетентність» пояснюється складністю процесу управлінської діяльності офіцера ЗСУ, у визначення цього поняття дослідники включають: наявність системи необхідних знань, управлінських умінь та навичок, здібностей; інтегральну характеристику особистості, що відображає професійні та особистісні якості; отримання компетентностей, що дозволяють особистості продуктивно виконувати управлінські функції; готовність ефективно проектувати і здійснювати управлінську діяльність.

Водночас, сам термін «управлінська компетентність» розуміється вченими загалом наявним рівнем освіти, отриманим досвідом, особистісними характеристиками (темперамент, характер, соціально-психологічні, професійно-ділові, організаторські, вольові якості), внутрішньою мотивацією до професійної діяльності, самореалізацією і творчим потенціалом [38].

У сучасних умовах особливе значення для використання бойових можливостей військових підрозділів при виконанні ними службово-бойових завдань має управління. Діяльність підрозділів буде цілеспрямованою і зрозумілою усім підлеглим, якщо їм будуть вказані чіткі завдання та способи ведення бойових дій. Тому, основним завданням управління є спрямувати всі дії штатних, а також приданих підрозділів та засобів на виконання визначеного бойового завдання, намагаючись досягти мети з мінімальними втратами і в найкоротший термін.

Поняття «управління» в сучасному просторі використовують численні науки та сфери діяльності. Проте сутність «управління» визначається специфікою досліджуваного об'єкта. Так, наука кібернетика описує управління

як здатність цілісних динамічних утворень виконувати цілеспрямовану трансформацію своїх структур у відповідності до змін умов у їх внутрішньому і зовнішньому середовищі. Завдяки управлінню та або інша система не тільки підтримує свою цілісність, а й оптимізує своє функціонування [53]. У психолого-педагогічній літературі поняття «управління» розуміють як процес впливу на особистість, групу осіб, у результаті чого відбувається зміна окремих якостей, набуття нових професійних чи особистісних характеристик.

Сутність управління військовими підрозділами, відповідно до Бойового статуту ЗСУ [54], полягає в цілеспрямованій діяльності командирів і штабів, заступників командирів щодо підтримання бойової готовності підрозділів, підготовки їх до бою та керівництва під час виконання поставлених завдань.

Основна мета управління підрозділами полягає в забезпеченні їх всебічної підготовки та максимальної ефективності використання бойових можливостей, а також в успішному вирішенні поставлених завдань у бойових діях у визначені терміни за будь-яких умов обстановки з меншими затратами ресурсів та мінімальними втратами своїх сил і засобів. Досягнення мети управління пов'язано з вирішенням задач управління, які складають його зміст. Вимоги до управління: стійкість; безперервність; оперативність; скритність.

Основними задачами військового управління та, відповідно, завданнями командира військового підрозділу у Бойовому статуті ЗСУ визначено [54]: організація та здійснення заходів щодо підвищення бойової готовності підрозділів і забезпечення їх боєздатності; безперервне добування, збір, узагальнення, аналіз та оцінка даних щодо обстановки; прийняття рішення; постановка завдань підлеглим; організація та підтримання взаємодії; організація та виконання заходів щодо всебічного забезпечення; організація управління; практична робота в підпорядкованих підрозділах щодо керівництва їхньою безпосередньою підготовкою до бою; організація виконання поставлених завдань під час бою та інші заходи.

Водночас, у результаті опитування офіцерів, що обіймають керівні посади різних категорій, а також вивчення і узагальнення нормативних документів, у

яких визначено посадові обов'язки цих керівників, Л. Боровик було виділено такі їх операції та функції: загальне планування діяльності підрозділу, визначення поточних завдань та завдань на перспективу, прогнозування наслідків діяльності; систематичний моніторинг соціально-психологічного клімату підрозділу, аналіз можливих ризиків у міжособистісних відносинах підлеглих та запобігання виникненню конфліктів; повсякденний аналіз змісту завдань професійної діяльності та оцінка ситуації і умов (сили, засоби, час, місце) службово-бойової діяльності; обґрунтування та прийняття рішень щодо виконання професійних завдань особовим складом і розробка та намічання шляхів їх реалізації; визначення та підбір в межах підрозділу виконавців прийнятих рішень та професійних завдань; постановка цілей і завдань для виконання, стимулювання виконавців, координація їхніх зусиль, забезпечення взаємодії, всебічного сприяння або допомоги з боку персоналу підрозділу та досягнення успішних результатів діяльності виконавців; делегування повноважень підлеглим офіцерам та координація їхніх дій; систематичний поточний контроль за якістю та повнотою виконання прийнятих рішень та поставлених завдань на кожному етапі; підведення підсумків діяльності підрозділу загалом та кожного підлеглого зокрема, оцінка та аналіз якості виконання визначених завдань, формування висновків, застосування до виконавців системи стягнень та заохочень, коригування їх поведінки, діяльності та наслідків отриманих результатів [9].

Структура управлінських умінь офіцера підрозділів зв'язку ЗСУ відображає їх логічну послідовність, що забезпечує відтворення циклу військово-професійної діяльності відповідно до визначених функцій у різних умовах обстановки. Ефективні управлінські вміння офіцера є поєднанням дієвих знань, навичок, досвіду, особистісних якостей, що формуються й проявляються у здійсненні гностичної, проектувальної, комунікативної, організаційної. Таким чином, на основі вивчення характерних особливостей професійної діяльності офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ, таких як: зорієнтованість на забезпечення високого рівня бойової готовності підрозділу, виконання службово-бойових

завдань; усвідомлення збройної боротьби як особливого виду діяльності людей, що характеризується динамічністю, складністю, напруженістю, небезпекою для життя, підвищеною централізацією управління та єдиноначальністю, суворою регламентацією, відповідальністю суб'єктів управління; технічна спрямованість; системний характер, пов'язаний зі складною розумовою діяльністю офіцера в умовах збройної боротьби; її управлінський характер, визначено вимоги до професійної компетентності сучасного офіцера-зв'язківця ЗСУ. Так, окрім специфічно фахової компетентності, сучасний офіцер-зв'язківець повинен характеризуватися високим рівнем управлінської компетентності.

Управлінську компетентність майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ ми інтерпретуємо як поєднання у військово-професійній діяльності офіцера відповідних управлінських умінь і навичок. Проведений аналіз вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних, військово-прикладних досліджень, дозволяє тлумачити управлінську компетентність майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ, що формується у процесі професійної підготовки, як складову їх професійної компетентності, інтегровану особистісну і професійну якість, яка характеризується як цілісна система взаємопов'язаних і взаємозумовлених компонентів, що забезпечують ефективне виконання офіцером підрозділів зв'язку ЗСУ функцій управлінської діяльності відповідно до посадових обов'язків та особливостей військово-професійного середовища й проявляється в стилі управління, управлінській етиці і поведінці. Зміст управлінської компетентності майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ охоплює знання відповідних принципів, форм і методів управління особовим складом ввіреного командирів підрозділу, для забезпечення успішного виконання поставлених професійних завдань [39].

З урахуванням специфіки і загальних закономірностей – детермінант військової освіти, науковці пропонують наступну структуру професійної компетентності майбутніх офіцерів за такими компонентами: 1) мотиваційний компонент, який характеризується наявністю чітких ціннісних орієнтирів,

мотивацією на досягнення успіху, упевненістю в собі як офіцерові ЗСУ; 2) фаховий військово-професійний компонент, який характеризується наявністю системного комплексу професійних військових знань, умінь, навичок і практичного досвіду, що дозволить майбутньому офіцеру виконувати службово-бойові функції і завдання; 3) функціональний компонент, який характеризується вмінням встановлювати причинно-наслідкові зв'язки і приймати оперативні й координаційні рішення в конкретних, часто непередбачуваних військових ситуаціях з мінімальними помилками впродовж тривалого часу; 4) особистісний компонент, який характеризується загальною усталеністю професійно важливих якостей і здатностей, які дозволяють йому упевнено організовувати і самостійно й ефективно керувати матеріальними та інформаційними потоковими процесами в різних військових ситуаціях; 5) соціальний компонент, який характеризується вмінням здійснювати спільну професійну і навчальну діяльність, здатністю до професійного спілкування і співпраці при розв'язанні військових завдань; 6) управлінський компонент, який характеризується організаторськими якостями майбутнього офіцера, його поведінкою й авторитетом у військовонавчальному підрозділі, здатністю до управлінської діяльності, умінням мотивувати підлеглих [31].

Фізична підготовка посідає одне із провідних місць у низці завдань, щодо досконалого оволодіння військовою професією. Високі особисті якості, які характеризують морально-психологічний портрет фахівця, психофізіологічні якості, що визначають стійкість організму до стресу і матеріалізують професійні знання, навички й уміння в параметри надійності, а також динамічне здоров'я і професійне довголіття, найбільш ефективно формуються засобами фізичної підготовки [36; 34; 35].

На думку ряду фахівців, тільки в інтеграційній єдності всіх видів професійної підготовки з фізичною підготовкою можна розв'язати глобальні проблеми особистого і людського чинників [10; 15; 46].

Фізична підготовка, як основний предмет бойової підготовки, повинна займати значне місце у системі військово-професійного навчання курсантів.

Прискорення науково-технічного прогресу нині вимагає від фізичної підготовки курсантів вирішення принаймні трьох проблем людського чинника: швидкого освоєння обраної професії на рівні, який відповідає ступеню розвитку конкретної галузі знань; професійної надійності, що передбачає хороші знання, навички й уміння в екстремальних умовах діяльності; - збереження і подовження професійного довголіття [43].

Відомо, що ефективність системи фізичної підготовки військовослужбовців залежить від багатьох факторів: рівня фізичної підготовленості молодого поповнення; стану матеріально-технічної бази; місця фізичної підготовки в системі бойової підготовки; фінансів, що виділяються на її організацію та проведення; професійності керівників занять; рівня мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою і спортом та ефективності проведення її форм [10; 15].

Важливо відмітити, що фізична підготовка не є основною навчальною дисципліною курсантів ВВНЗ, вона повинна забезпечувати якісне навчання, підтримання високого рівня здоров'я, працездатності, психологічного та функціонального стану курсантів.

Враховуючи специфіку побудови у навчальному процесі загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, рівень розвитку фізичної підготовленості та важливих психофізіологічних якостей абітурієнтів та інші аспекти, ряд вчених стверджують, що модель фізичної підготовки курсантів повинна включати проміжні етапи: первинного навчання – адаптація до умов ВПН; закріплення професійної майстерності; професійного удосконалення [43].

Здійснений аналіз психолого-педагогічних досліджень дав змогу стверджувати, що формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності має здійснюватися з урахуванням: взаємозв'язку з іншими засобами навчання, що формують професійно-важливі якості відповідно до єдиної мети; програмний матеріал і теоретичний курс певною мірою має відповідати прогресу озброєння, техніки і тактики їх застосування; принципів співвідношення й динаміки напруженості занять із

загальної та спеціальної фізичної підготовки на різних етапах навчання; відповідності засобів і методів підготовки їх прогнозованості для військово-професійного навчання; поєднанням форм фізичної підготовки з розв'язанням завдань з розвитку мотивації і прикладної фізичної культури; механізмів швидкої адаптації до середовища, яке постійно змінюється; специфіки різних видів професійної діяльності; стану матеріально-технічної бази забезпечення проведення занять фізичними вправами з достатньою щільністю та навантаженням.

1.3. Основні засади професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців

Професійно-прикладна фізична підготовка – спеціалізований вид фізичного виховання, спрямований на формування і підтримку необхідного рівня фізичної підготовленості стосовно вимог певної (конкретної) професії. Термін «прикладна» наголошує на суто утилітарну профільованість частини фізичної культури стосовно основної у житті людини і суспільства діяльності – професійної праці.

Одним із ключових погнять є «фізична підготовка». Фізична підготовка – це процес виховання фізичних якостей і оволодіння життєвонеобхідними рухами. Термін «фізична підготовка» підкреслює прикладне значення фізичного виховання до трудової або іншої діяльності [6; 11].

Кожна професія висуває до людини специфічні вимоги і дуже часто надмірно високі що до її фізичних і психічних якостей, прикладних навичок. У зв'язку з цим виникає необхідність профілювання процесу фізичного виховання при підготовці молоді до праці, поєднання загальної фізичної підготовки зі спеціалізованою – професійно-прикладною фізичною підготовкою.

Загальна фізична підготовка (ЗФП) спрямована на підвищення рівня фізичного розвитку, широкої рухової підготовленості. Вона створює певні

передумови для успішної трудової діяльності взагалі і опосередковано проявляється в ній, головним чином, через такі фактори фізичної працездатності, як стан здоров'я, рівень фізичного розвитку, рівень аеробної і анаеробної потужності функціональних систем організму, загальна витривалість, концентрація, воля та інші якості. Тобто ЗФП може створювати певний фундамент, умови для ППФП, тому професійно-прикладна фізична підготовка будується на основі і в єдності (у відповідних відносинах) із загальною фізичною підготовкою. Спеціальна фізична підготовка (СФП) – спеціалізований процес, який сприяє успіху в конкретному виді діяльності (вид професії, спорту тощо), який пред'являє спеціалізовані вимоги до рухових здібностей людини [23; 24].

На відміну від ЗФП, СФП спрямована на підготовку до конкретної трудової діяльності. Головне призначення професійно-прикладної фізичної підготовки – спрямований розвиток і підтримка на оптимальному рівні тих психічних і фізичних якостей людини, до яких висуває підвищені вимоги конкретна професійна діяльність, а також виховання функціональної стійкості організму до умов цієї діяльності і формування прикладних рухових вмінь та навичок, переважно необхідних у зв'язку з особливими зовнішніми умовами праці. Багаточисленні наукові дослідження доводять, що професійно-прикладна фізична підготовка суттєво впливає на підвищення якості професійного навчання, зменшення часу для оволодіння професійно важливими вміннями та навичками, створення передумов для стійкої і високої працездатності, що, у свою чергу, підвищує надійність виробничого процесу, особливо у системі «людина-машина».

Професійно-прикладна фізична підготовка також підвищує стійкість організму до несприятливих умов навколишнього середовища на виробництві, знижує захворюваність і сприяє професійному довголіттю кадрового складу робітників. Все вище зазначене свідчить про те, що у професійно-прикладній фізичній підготовці найбільш конкретно відтворюється один із найважливіших принципів системи фізичного виховання – принцип органічного взаємозв'язку

фізичного виховання із практикою трудової діяльності [5; 25; 1].

Професійно-прикладна фізична підготовка спрямована на адаптацію, підготовку людини не взагалі до будь-якої праці, а до обраного виду трудової діяльності. Тому її завдання можна назвати специфічними і спрямованість їх визначається вимогами конкретної професії. Разом з тим необхідно підкреслити, що у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки, крім специфічного тренувального ефекту, забезпечується, у певній мірі, і генералізований ефект. Трудова діяльність стає основною умовою забезпечення не лише життєдіяльності, але і гармонійного виховання особистості, розвитку її фізичних і духовних здібностей. Паралельно відбувається загальне зміцнення організму і здоров'я людини, підвищується рівень її всебічного фізичного розвитку. Всебічне виховання фізичних якостей та систематичне збагачення фонду рухових вмінь і навичок гарантують загальні передумови продуктивності будь-якої діяльності, у тому числі і професійної.

Завдання професійно-прикладної фізичної підготовки узагальнено можна сформулювати наступним чином:

1. Спрямований розвиток фізичних здібностей, специфічних для обраної професійної діяльності;
2. Виховання професійно важливих для конкретної діяльності психічних якостей (вольових, оперативного мислення, якостей уваги, емоційної стійкості, швидкості сприйняття тощо);
3. Формування і вдосконалення професійно-прикладних умінь та навичок, пов'язаних з особливими зовнішніми умовами майбутньої трудової діяльності, у тому числі і сенсорних навичок;
4. Підвищення функціональної стійкості організму до несприятливого впливу факторів специфічних умов трудової діяльності (гіпокінезія, висока та низька температури та її перепади, знаходження на великій висоті, укачування, дія токсичних речовин тощо);
5. Надання спеціальних знань для успішного засвоєння вихованцями практичного розділу ППФП і застосування отриманих умінь, навичок і якостей

у трудовій діяльності [22; 50; 59].

Професійні здібності – індивідуально-психологічні властивості особистості людини, що відрізняють її від інших людей відповідають вимогам даної професії і є умовою її успішного виконання. Професійні здібності формуються на основі загальних, а також з опорою на спеціальні здібності. Розвиток професійних здібностей позитивно впливає на удосконалення інтелекту, покращення загальних здібностей. Загальні професійні здібності – це психологічні властивості особистості, необхідні людині у конкретній діяльності. Вони визначаються предметом праці (людина-людина, людина-природа і т. д.).

Спеціальні професійні здібності – це психологічні властивості особистості, необхідні людині в рамках даної професії, але за більш вузької спеціалізації. Чим складніше професійна діяльність тим важливіше розвивати спеціальні професійні здібності. Кожен вид діяльності ставить специфічні вимоги до загальних і професійних здібностей. Тому їх розвиток у педагогічному процесі повинен здійснюватися у розумному сполученні. Хоча розвиток професійних здібностей і має виключне значення у підготовці спеціаліста, проте навчально-виховний процес повинен передбачати всебічне вивчення та виховання особистості. У структурі професійних здібностей виділяють основні та додаткові [4].

Під терміном «методика» розуміють систему методів, методичних прийомів, іноді форм організації занять, які застосовуються для певного контингенту. У свою чергу метод – це спосіб (шлях), за допомогою якого можна вирішити задачі фізичного виховання з різним контингентом. Методичні прийоми – це способи реалізації методів на практиці для вирішення конкретного завдання з певним контингентом. Найбільш інформативними і важливими для побудови конкретних методик і технологій фізкультурної оптимізації професійної діяльності є наступні показники (В. Полянський, 1999): – характерні трудові дії, операції; – характерні помилки; – основні і допоміжні робочі рухи, робоча поза; – рухова активність, фізичне навантаження та її спрямованість; – характер психічного і психофізичного навантаження; –

кліматичні, метеорологічні і санітарно-гігієнічні виробничі умови; – професійні захворювання; – ключові професійно важливі психофізичні функції; – ключові професійно важливі психічні якості і здібності, ділові та інші якості особистості [29, 47].

ППФП здійснюється на основі тих же методичних положень що і фізичне виховання вцілому. Добираючи зміст і методи роботи враховують не тільки особливості професійної діяльності, але і особливості тих, хто займається (вік, стать, вихідний рівень фізичної підготовленості, руховий досвід тощо). Так, наприклад контингент працюючих може бути переважно чоловічим – металургійна, гірничорудна, лісова промисловість, або жіночим – прядильні, ткацькі фабрики, або змішаним - радіопромисловість. За віком – або молодіжними (часові, електролампові заводи), або різновікові (верстатобудівні заводи) [3].

При побудові методики занять з ППФП важливим залишається диференційований підхід до тих, хто займається (вікові відмінності, рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості, стаж роботи, характер і ступінь впливу професії на організм людини тощо). Не менш важливим залишається і потреба у поєднанні занять ППФП з лікувальними і профілактичними заходами, масажем і самомасажем для профілактики професійних захворювань. З цією ж метою, в залежності від характеру праці і робочої пози, необхідно чергувати виконання вправ стоячи, сидячи, лежачи, вправи на розслаблення і напруження м'язових груп. Все це повинно доповнюватися роз'ясненням нескладних теоретичних положень, рекомендаціями щодо самостійних занять вдома, під час відпочинку тощо. Принципова особливість ППФП полягає в її спрямованості на досягнення у процесі навчання і виховання безпосередньо прикладних результатів для обраної професійної діяльності. Така спрямованість знаходить своє відображення у специфічному змісті і методиці ППФП. Наукове обґрунтування специфічного змісту і методів ППФП може бути розглянуте з позиції теорії адаптації організму людини та переносу тренуваності. Трудова діяльність в

організмі людини викликає певні пристосувальні зміни, тобто адаптаційні процеси носять спеціалізований характер. Тому постає питання адекватного підбору засобів і методів ППФП, щоб їх вплив відбувався у напрямку природнього ходу адаптації організму людини до 82 конкретного виду праці.

Ось чому у якості засобів ППФП потрібно обирати ті з них, які дають прямий або найбільший перенос ефекту вправ.

Так, для деяких видів професійної діяльності велике значення має загальна витривалість; для інших – витривалість, сила, стійкість вестибулярних функцій. У цьому випадку застосовують наступні вправи: біг по пересіченій місцевості, вправи на вузькій і високій опорі, нестійкій платформі тощо. Саме ступінь позитивного переносу сформованих умінь, навичок і розвинутих психічних і фізичних якостей на трудову діяльність визначає у кінцевому випадку практичну ефективність ППФП [2].

Фізична підготовка, організована поза зв'язком зі специфікою трудової діяльності, може не тільки не сприяти процесу оволодіння професією, але, у ряді випадків, і ускладнювати його, в силу негативного переносу формування професійно важливих якостей і навичок. Урахування цього факту має принципове значення, зокрема, для обґрунтування необхідності спеціальної фізичної підготовки стосовно професійних вимог.

Так, наприклад, стійкість до гіпоксемії (кисневої недостатності) підвищують швидкісні циклічні види вправ – біг, плавання, гонки на велосипеді, біг на ковзанах, а також вправи на затримку дихання (пірнання, дихальні вправи), альпінізм, гірський туризм; стійкість до перегріву – спортивні ігри, біг у щільному одязі; до укачування – вправи із швидкою зміною положення тіла у просторі – гімнастичні, акробатичні вправи, стрибки на батуті, вправи на зміцнення м'язів живота і ніг.

Удосконалення фізичних якостей, функцій органів і систем організму, які мають вирішальне значення для тієї чи іншої професії, забезпечується прикладно-спеціалізованою підготовкою, яка включає засоби і методи адекватні особливостям обраної професійної діяльності Засоби професійно-

прикладної фізичної підготовки [23].

Основними засобами ППФП є фізичні вправи, які відповідають особливостям конкретної професійної діяльності. Цілеспрямовано використані фізичні вправи (як фактор адаптації до трудової діяльності) мають значні переваги у порівнянні із трудовими рухами. Підбір засобів і методів ППФП практично необмежений, що дозволяє застосовувати оптимальні навантаження, дозувати їх з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців і досягати більшого, ніж у трудовій діяльності, тренувального ефекту.

Засоби ППФП розподіляються по групах за їх спрямованістю: – розвиток професійно важливих фізичних здібностей; – виховання вольових та інших психічних якостей; – формування і удосконалення професійно-прикладних вмінь та навичок; – підвищення стійкості організму до несприятливих впливів навколишнього середовища [5].

У якості засобів ППФП на практиці широко застосовуються вправи професійно-прикладної гімнастики (вправи без предметів і з предметами, на гімнастичній стінці, лаві, драбині, канаті, жердині, колоді тощо) і таких масових видів спорту, як легка атлетика, лижний спорт, плавання, спортивні ігри та інші; туризм; спеціальні вправи на різних тренажерах та тренажерних пристроях, спеціалізовані смуги перешкод тощо. Широке застосування у практиці ППФП засобів масових видів спорту пов'язано з їх доступністю і високою прикладною ефективністю.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ЗВ'ЯЗКІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Діагностика рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Для наукового обґрунтування експериментальної роботи, порівняння експериментальних даних нами визначено критерії та показники рівнів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Зважаючи на ці завдання військово-професійного навчання курсантів, які зумовлені специфікою професійної діяльності, можна сформулювати педагогічну суть військово-професійного навчання, під яким розуміють інтеграційний педагогічний процес, в ході якого формуються фізичні та психофізіологічні якості, що визначають успіх у військово-професійному навчанні та діяльності: стійкість організму до екстремальних чинників діяльності; високий рівень працездатності й динамічне здоров'я, що зумовлює професійне довголіття; розвивається також професійно-прикладна фізична культура і мотивація до систематичних занять фізичною підготовкою та спортом. Військово-професійне навчання курсантів та курсантів є інтеграційним процесом функціонування основних чотирьох базових систем: теоретичної, спеціалізованої, фізичної, практичної діяльності, кожна з яких має свою мету, завдання, зміст, засоби і методи. Так, фізична підготовка, вирішуючи своє базове завдання – розвиток основних фізичних якостей, зміцнення здоров'я, розвиток мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом, розвиток професійно-прикладної фізичної культури – відповідно до мети психологічної або психофізіологічної підготовки, може вирішувати

аспектні завдання (формування емоційної стійкості, стійкості до гіпоксії, перевантажень, гіподинамічного режиму діяльності тощо) шляхом спеціальної цілеспрямованої організації та функціонування педагогічного процесу [43].

Отже, в межах нашого дослідження поняття «фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності» ми розглядаємо як результат фізичної підготовки, в процесі якої досягається розвиток фізичних та психофізіологічних якостей, які визначають успіх у військово-професійному навчанні та подальшій професійній діяльності; високий рівень працездатності й динамічне здоров'я, що зумовлює професійне довголіття.

Вищезазначене надає можливість виявити критерії та визначити показники рівнів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. В межах нашого дослідження під критерієм фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності ми розуміємо сукупність ознак, що дають підстави зробити висновок про ступінь відповідності особистісних якостей вимогам професійної діяльності і спрогнозувати рівень її ефективності (табл. 2.1).

У зв'язку з необхідністю якісної оцінки фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності та з метою об'єктивного проведення експериментального дослідження ми виокремили три рівні фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності: високий, середній та низький.

Запропоновані критерії та відповідні показники дозволяють діагностувати та охарактеризувати якісні ознаки – рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Для визначення інтегрального показника (ФГ) рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності ми знаходили суму між показниками його компонентів за формулою:

$$\Phi P = \sum_{i=1}^n K_i$$

, де

ФГ – інтегральний показник рівня фізичної готовності майбутніх

офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності;

K_i – показники компонентів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, до яких належать:

Талиця 2.1

Структура фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Компоненти	Критерії	Показники
Мотиваційний (М)	Ціннісний (Ц)	Розуміння і прийняття майбутніми офіцерами-зв'язківцями цілей і завдань професійної діяльності та ролі фізичної підготовки за для її успішної реалізації. Усвідомлення значущості фізичної підготовки у процесі вирішення багатьох професійних завдань. Потреба у постійному підвищенні рівня фізичної готовності для професійній самореалізації
Когнітивний (К)	Змістовий (З)	Знання майбутніх офіцерів-зв'язківців щодо принципів і закономірностей процесу фізичного виховання; методів фізичного виховання; закономірностей процесу спортивного тренування; здійснення контрольної-оцінної діяльності, спрямовану на себе, на осмислення і аналіз власних дій у процесі фізичного виховання
Діяльнісний (Д)	Технологічний (Т)	Сформованість фізичних якостей у майбутніх офіцерів-зв'язківців
Рефлексивний (Р)	Особистісний (О)	Ступінь прояву особистісних якостей: моральні якості, комунікативні якості, емоційно-вольові якості, індивідуально-типологічні якості, особистісно-характерологічні якості, когнітивні якості, рефлексивні якості

М – показник мотиваційного компоненту (Додаток А);

К – показник когнітивного компоненту (Додаток Б);

Д – показник діяльнісного компоненту (Додаток В);

Р – показник рефлексивного компоненту (Додаток Г).

Для статистичного аналізу отриманих у ході дослідження даних розроблено спеціальну шкалу оцінки рівня інтегрального показника фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності та його компонентів (табл. 2.2).

Талиця 2.2

Шкала оцінки рівня інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Рівні показника ФГ	Показник ФГ, в/о	
	Від	До
Низький	0,00	0,33
Достатній	0,34	0,66
Високий	0,67	1,00

Оцінка якісного росту рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності здійснювалася за допомогою статистичного критерію кутового перетворення Фішера, призначеного для зіставлення двох вибірок за частотою обраної ознаки.

Сутність кутового перетворення Фішера полягає в перекладі процентної частки у величинах центрального кута, який вимірюється в радіанах. Більшій відсотковій частці буде відповідати більший кут ϕ , а меншій частці – менший кут, але співвідношення тут не лінійні. При збільшенні розбіжності між кутами ϕ_1 і ϕ_2 і збільшенням чисельності вибірок значення критерію зростає. Чим більше величина ϕ^* тим більше ймовірно, що відмінності достовірні [16].

Для застосування кутового перетворення Фішера існує низка обмежень:

- жодна з часток, що зіставляються не повинна дорівнювати нулю.
- верхня межа в критерії ϕ^* відсутня – вибірки можуть бути якими завгодно великими.
- нижня межа – 2 спостереження в одній з вибірок.

При цьому необхідно, щоб вибірки задовольняли наступним умовам:

якщо в одній вибірці лише 2 спостереження, то в іншій повинно бути не менше 30; якщо в одній вибірці лише 3 спостереження, в іншій має бути не менше 7; якщо в одній вибірці лише 4 спостереження, друга має містити не менше 5; якщо n_1 та $n_2 \geq 5$ можливі будь-які порівняння.

Емпіричне значення критерію φ^* визначається за формулою:

$$\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \times \sqrt{\frac{n_1 \times n_2}{n_1 + n_2}}$$

φ_1 кут, відповідно більший %;

φ_2 - кут, відповідний меншою %;

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1;

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2

$$\varphi_1 = \arcsin\sqrt{P_1}$$

$$\varphi_2 = \arcsin\sqrt{P_2}$$

де P_1 і P_2 – відповідні долі, що порівнюються.

Запропоновані критерії та відповідні показники дозволяють діагностувати та охарактеризувати якісні ознаки – рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

2.2. Теоретичне обґрунтування та запровадження моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Зважаючи на ці завдання військово-професійного навчання курсантів, які зумовлені специфікою професійної діяльності, можна сформулювати педагогічну суть військово-професійного навчання, під яким розуміють інтеграційний педагогічний процес, в ході якого формуються фізичні та психофізіологічні якості, що визначають успіх у військово-професійному

навчанні та діяльності: стійкість організму до екстремальних чинників діяльності; високий рівень працездатності й динамічне здоров'я, що зумовлює професійне довголіття; розвивається також професійно-прикладна фізична культура і мотивація до систематичних занять фізичною підготовкою та спортом.

Для будь-якого виду людської діяльності ця обставина має принципово важливе значення, що зумовлено, як зазначалося вище, надзвичайно високими вимогами до стійкості сенсорних, моторних процесів, емоційної сфери, функціональної готовності організму і психологічної стійкості особи. Військово-професійне навчання курсантів є інтеграційним процесом функціонування основних чотирьох базових систем: теоретичної, спеціалізованої, фізичної, практичної діяльності, кожна з яких має свою мету, завдання, зміст, засоби і методи.

Так, фізична підготовка, вирішуючи своє базове завдання – розвиток основних фізичних якостей, зміцнення здоров'я, розвиток мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом, розвиток професійно-прикладної фізичної культури – відповідно до мети психологічної або психофізіологічної підготовки, може вирішувати аспектні завдання (формування емоційної стійкості, стійкості до гіпоксії, перевантажень, гіподинамічного режиму діяльності тощо) шляхом спеціальної цілеспрямованої організації та функціонування педагогічного процесу [43].

Аналізуючи та узагальнюючи сучасні наукові дослідження, нами було розроблено модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як системну сукупність упорядкованої множини взаємопов'язаних і взаємообумовлених цілісних елементів, поєднаних спільною метою і спрямованих на формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності описує процес цілісним образом, тобто в ній враховується не тільки логіко-змістова сторона навчання, але й послідовність у

часі, етапність названого процесу. Структура моделі повинна надавати можливість простежити будь-які сторони, характеристики об'єкта дослідження. Зміст нашої моделі обумовлено соціальним замовленням суспільства на формування у курсантів фізичних та психофізіологічних якостей, що визначають успіх у військово-професійному навчанні та діяльності.

Структура розробленої моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності (табл. 2.3) дозволяє виокремити в ній три основні модулі: теоретичний науково-методологічний, функціональний операційно-діяльнісний і контрольний критеріально-діагностичний.

Теоретичний науково-методологічний структурний модуль моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності включає в себе такі компоненти моделі, як ціль, обумовлену соціальним замовленням суспільства (якою є насамперед формування у майбутніх офіцерів-зв'язківців високого рівня фізичної та психофізіологічної готовності до військово-професійного навчання та діяльності).

До теоретико-методологічного структурного модуля моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності входять також основні методологічні підходи до організації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності і принципи організації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Метою розробленої моделі підвищення ефективності професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців (рис.2.1).

Методологічні підходи до організації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності: системний, діяльнісний, та аксеологічний. Процес формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності може бути успішно реалізованим за умови забезпечення системності.

**Структурні модулі та компоненти моделі формування фізичної готовності
далеких офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності**

Структурні модулі	Компоненти структурних модулів
Теоретичний науково-методологічний	ціль, обумовлена соціальним замовленням суспільства
	основні методологічні підходи до організації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
	принципи організації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
	педагогічні умови ефективної реалізації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
Функціональний операційно-діяльнісний	етапи процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
	форми і методи формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
	засоби формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
Контрольний критеріально-діагностичний	рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
	критерії й оцінка фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Системний підхід у педагогіці спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язків та зведення їх в єдину теоретичну картину. Наприклад, як систему можна розглядати будь-яку пізнавальну діяльність, а її складовими є сам суб'єкт пізнання (особистість), процес пізнання, продукт пізнання, мета пізнання, тощо.

Рисунок 2.1. Модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Виокремлюють також функціональні компоненти, які мають забезпечувати зв'язки між структурними компонентами: конструктивні, комунікаційні, організаційні, прогностичні, гностичні. Такий підхід дає більш повне уявлення про педагогічну систему в сфері навчання і виховання. Науковці вводять такі компоненти педагогічної системи: дидактичне середовище, зворотний зв'язок, нормативне забезпечення навчання, критерії діяльності.

Системний підхід передбачає визначення цілей і завдань, створення концепції (основних напрямів, стратегії їх реалізації, програми і методики) формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, визначення структурних компонентів цієї системи, встановлення характеру взаємозв'язку між ними, виявлення рівнів і критеріїв оцінки результативності, вибір форм, методів, засобів реалізації процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. Здійснення системного підходу має поетапний характер [27].

Виходячи з положень діяльнісного підходу, формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності не може здійснюватися поза діяльністю, воно, по суті, і полягає в залученні курсантів до процесу професійно-прикладного фізичного виховання, під час якого і відбувається формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Широкий загальнофілософський фон дослідження діяльності вперше був поданий С. Рубінштейном, а потім – у працях таких авторів як О. Белік, М. Каган, В. Лекторський та ін.

Діяльність визначається своїм об'єктом, але не прямо, а через її внутрішні закономірності (зовнішні причини діють через внутрішні умови). Науковець виявив суттєві компоненти діяльності і конкретні взаємозв'язки між ними: рух – дія – операція – вчинок у їх взаємозв'язку з метою, мотивами та умовами діяльності.

Принцип єдності свідомості та діяльності досліджений С. Рубінштейном

у 1930-40-х. роках. Він визначив свій варіант діяльнісного підходу (точніше, суб'єктнодіяльнісного) як такий, де суб'єкт у своїх діяннях не тільки виявляється і проявляється а він в них створюється і визначається. Тим, що він робить, можна визначити те, що він є, напрямком його діяльності можна визначити і формувати його самого. А. Леонт'єв розширив принцип єдності свідомості і діяльності, висунувши принцип єдності психіки (в її різних формах) і діяльності. Діяльність описується як така, що складається з трьох структурних одиниць: діяльність-дія-операція (діяльність визначається мотивом, дія визначається метою, операція визначається конкретними умовами її протікання) [58].

Сутність ціннісних орієнтацій перекликається з концепцією діяльнісного підходу. Такий підхід враховує присутність у молодій людини зацікавленості у виконанні певної діяльності в процесі визначення у професії: пізнавальна – розуміння важливості відповідних знань, проходження у людини певних пізнавальних процесів та виробленні інтересу до професійної діяльності, перетворювальна – направлена на практичне використання знань і вмінь у професійної діяльності, стимулювання навчальної та науково-дослідної діяльності, комунікативна – направлена на засвоєння активного стилю комунікації, запам'ятовування професійно важливого матеріалу, оціночна – актуалізація готовності молодій людині до виконання професійної діяльності та активності у навчально-виховному процесі, художньо-творча – передбачає прийняття участі в організації дозвіллевої діяльності [21].

Отже, формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності передбачає залучення курсантів до різних форм організації професійно-прикладного фізичного виховання.

Однією з методологічних основ процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності є аксіологічний підхід, який ґрунтується на філософському вченні про етичні, моральні і культурні цінності як сенсоутворювальні засади людського буття, які визначають напрями і мотивованість людського життя, діяльності та

вчинків [63].

Аксіологічний підхід органічно вплітається в гуманістичну педагогіку, оскільки людина розглядається в ній як самоціль суспільного розвитку і вища цінність суспільства. Тому аксіологія є основою нової філософії освіти і, відповідно, методологією сучасної педагогічної науки і педагогічних досліджень. Аксіологічний підхід обґрунтований і представлений у дослідженнях І. Беґа, Л. Божович, О. Вишневського, З. Карпенко, О. Леонтьєва, Г. Радчук, О. Сухомлинської, Є. Шиянова та ін.), а також у західних зарубіжних педагогічних теоріях (Дж Брунер, Г. Гордон, А. Кларк, Б. Скінер, Дж. Хазард, Г. Хінд та ін.).

Цінності, які визнає людина, формують її ціннісні орієнтації. Ціннісні орієнтації визначають загальний підхід людини до світу, до себе, до інших людей, надають сенс особистісним позиціям, поведінці, вчинкам і професійній діяльності. Ціннісні орієнтації на індивідуальному рівні, вважає С. Сисоєва [52], є соціальним психологічним феноменом, що знаходить відображення в наданні переваги або відкиданні певних смислів і моделей поведінки людини, проявляється в її спрямованості, установках і переконаннях. Ціннісні орієнтації охоплюють ідеали, уявлення про сенс життя і діяльності людини. Вони є основою мотиваційно-ціннісної сфери особистості, яка характеризується єдністю процесів саморегуляції й усвідомленого саморозвитку у процесі набуття смислів-цілей, смислів-інтересів, смислів-мотивів, смислів-відношень [52].

Ставлення до здоров'я являє собою систему індивідуальних, селективних зв'язків особистості з різними явищами навколишньої дійсності, що сприяють чи, навпаки, несуть загрозу здоров'ю людей, а також певну оцінку індивідом фізичного і психічного стану та організовану самою людиною життєдіяльність, яка сприяє збереженню здоров'я, особистісному зростанню, творчому функціонуванню або навпаки [55]. Ставлення до здоров'я детермінується об'єктивними чинниками і певними рушійними силами діяльності і поведінки особистості. Воно проявляється в діях і вчинках, переживаннях і судженнях

людей щодо чинників, які впливають на їх фізичне і психічне благополуччя [19].

Відповідно до аксіологічної парадигми, культура як вчення про цінності являє собою складну ієрархію ідеалів і смислів. У науковій літературі у феномені «культура» виокремлюють два аспекти: 1) культура як сукупність матеріальних і духовних цінностей та способів їх створення; 2) культура як процес освоєння культурних цінностей, духовно-творчого розвитку особистості. Культура, з одного боку, акумулює результати творчої діяльності людини, а з іншого, – формує її саму як творця, вдосконалюючи духовно-творчі можливості особистості [18].

Реалізація аксіологічного підходу забезпечує переведення, трансформацію певних соціально-значущих цінностей на рівень конкретних ціннісних пріоритетів особистості. У такому випадку певна цінність перетворюється в суб'єктивне надбання цієї людини, тобто ця цінність стає суто індивідуальною реальністю, значимою тільки для суб'єкта, який її переживає. Реалізація аксіологічного підходу набуває особливої актуальності у сучасних умовах бурхливих змін ціннісних орієнтацій суспільства [12].

Методологія аксіологічного підходу дає змогу розглядати підготовку майбутніх офіцерів-зв'язківців як процес формування фахівців, здатних дотримуватися постулатів здорового (розумного) способу життя, зберігати і зміцнювати професійне здоров'я як найбільшу життєву і професійну цінність, розвивати духовно-творчий потенціал.

Положення і ракурси аксіологічного підходу є визначальними для вибору змісту формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, збереження і зміцнення професійного здоров'я, способів цілеспрямованого впливу на сфери особистості.

Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності будувалось на загально-педагогічних та специфічні принципах (системності, наступності, поступовості, інтерактивності).

Виокремимо педагогічні умови, які забезпечували ефективне формування

фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Ефективна реалізація процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності можлива шляхом забезпечення умов для урахування професійних особливостей, взаємозв'язку з іншими засобами навчання, що формують професійно-важливі якості відповідно до єдиної мети; співвідношення напруженості занять із загальної та спеціальної фізичної підготовки на різних етапах навчання.

Функціональний операційно-діяльнісний структурний модуль моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності включає в себе такі компоненти як: етапи процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, форми і методи формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, засоби формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності .

У межах нашого дослідження ми виокремили три етапи процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності: мотиваційно-цільовий, гносеологічно-діяльнісний та результативно-ціннісний.

Метою мотиваційно-цільового етапу було:

- з'ясування мотивів, передумов формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності,;
- формування мотивації до систематичних самостійних занять фізичною підготовкою і спортом.

Саме для цього етапу характерним було виникнення й усвідомлення спонукання щодо формування високого рівня працездатності, зміцнення здоров'я і подовження професійного довголіття.

Метою гносеологічно-діяльнісного етапу було:

- формування прикладних знань про професійну діяльність; знань щодо використання засобів фізичного виховання для боротьби з виробничою втомою та відновлення фізичних і розумових сил;

- формування фізичних і психофізіологічних якостей, що визначають успіх у військово-професійному навчанні та діяльності;
- розвиток та вдосконалення професійно важливих рухових умінь і навичок, формування рухового арсеналу дій, відповідного до дій при виконанні виробничих операцій;
- удосконалення якостей уваги та сенсомоторних реакцій;
- виховання морально-вольових якостей
- зміцнення стану здоров'я, зниження рівня захворюваності, поліпшення рівня функціонального стану;
- підвищення опірності організму до несприятливих чинників середовища;
- підвищення рівня розвитку фізичних якостей;
- формування навичок до здорового способу життя.

Метою результативно-ціннісного етапу було:

- усвідомлення набутого за попередні етапи досвіду;
- усвідомлення цінності провідних професійно важливих фізичних і психофізіологічних якостей та властивостей, підвищення рівня фізичної підготовленості для подільшої ефективної професійної діяльності;
- порівняння реальних результатів з очікуваними;
- підвищення зацікавленості до занять фізичним вихованням.

З метою забезпечення викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах на належному рівні існують наступні такі базові моделі для вирішення цього питання або різні форми їх поєднання:

Секційна. Створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій, гуртків, клубів, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час (наприклад, у другу зміну для студентів, які мають навчальні заняття в першій половині дня).

Професійно орієнтована. Розроблення низки комплексних програм з фізичного виховання, які прямо орієнтовані на особливості майбутньої професії. Альтернативними варіантами відвідування таких програм можуть

бути суто спортивні секції, військово-прикладні секції, військово-медична підготовка з елементами загальнофізичної підготовки.

Традиційна. Збереження фізичного виховання в якості обов'язкової дисципліни з нарахуванням за неї кредитів, виставленням заліків та включенням до розкладу занять з наданням студентам можливості як відвідувати заняття з групою, так і займатись індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах, програмах тощо на їх вибір.

Індивідуальна. Закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання чи іншого спеціалізованого підрозділу, який виконує роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, рекомендує певні види фізичної активності (як організовані, так і самостійні), розробляє індивідуальну програму фізичного розвитку, у т.ч. спортивні та оздоровчі секції, гуртки, клуби, а можливо і лекторії зі збереження здоров'я, планування родини тощо. Дві-три обов'язкові зустрічі з студентом впродовж навчального року дозволять більш м'яко мотивувати студента до фізичної активності [56].

До організаційних форм процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності увійшли такі: академічні (обов'язкові заняття у сітці навчального закладу); факультативні (самодіяльні заняття у секціях, клубах за інтересом); самостійні (індивідуальні й групові заняття спортивного чи фізкультурно-кондиційного характеру), спортивно-ігрові заняття за вільним характером; змагальні форми організації занять; туристичні походи; «малі» форми занять.

До методів процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належали:

- спрямовані на розвиток фізичних якостей: рівномірний, інтервальний, перемінний, повторний, колового тренування;
- спрямовані на навчання рухових дій: цілісний, метод розчленованої вправи;
- спрямовані на удосконалення фізичних якостей: суворо регламентованої вправи, ігровий, змагальний.

До засобів процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належали: вправи, спрямовані на підвищення загальної фізичної працездатності 40%; на розвиток швидкісно-силової витривалості – 25%; на зміцнення та підтримку стану серцево-судинної системи 15%; поліпшення кінестатичної чутливості та координації рухів 10%; підвищення якостей уваги – 10%.

Контрольний критеріально-діагностичний структурний модуль моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності включає в себе компоненти моделі, які є складовими педагогічного моніторингу сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, а саме: прогнозований результат, рівні, критерії й оцінку сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Розглянемо функції педагогічного моніторингу сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

У широкому розумінні моніторинг визначають як постійне стеження за певним процесом із метою вияву його відповідності до бажаного результату або початкового припущення, що передбачає спостереження, оцінку та прогноз стану навколишнього середовища у зв'язку з діяльністю людини.

Педагогічний моніторинг постає як багаторівнева ієрархічна система відстеження педагогічного процесу, яка дозволяє одержувати та використовувати інформацію про адекватність реалізованих у ньому дидактичних засобів (зміст, форми, методи) до визначених цілей педагогічної підготовки, індивідуально-типологічних особливостей суб'єктів педагогічного процесу. педагогічний моніторинг, який, з огляду на науковий досвід, трактуємо як систему добору, обробки, аналізу, зберігання інформації про функціонування і розвиток педагогічних систем у конкретному напрямі для постійного відстеження її стану, видозмін, корекцій та прогнозування і проєктування подальшого поступу [30].

Процес та обробка інформації про стан процесу навчання є однією з

головних завдань моніторингу, а, значить, інформаційний характер взаємодії усіх суб'єктів процесу навчання є одним з найважливіших системоутворюючих факторів. Науковці виокремлюють такі функції моніторингу: інформаційно-оцінну, пошуково-дослідницьку, корекційно-формуючу і прогностичну, спрямовані на забезпечення наукового підходу в управлінні навчально-виховним процесом. Для всіх видів моніторингу, в яких здійснюється опосередковане вимірювання із застосуванням технологій наукового дослідження, а також системи критеріїв і показників, важливого значення набуває забезпечення високої якості інструментарію, розробка критеріальної бази, сам процес вимірювання, статистична обробка результатів та їх адекватна інтерпретація [48].

Відповідно до результатів теоретичного дослідження були виокремлені рівні (низький, середній, та високий) сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. Критерії сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності та методику оцінювання рівня сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності було розглянуто у підрозділі 2.1.

Отже, розроблена модель має здійснюватися з урахуванням аналізу і діагностики соціальних потреб суспільства, із застосуванням системного, діяльнісного, аксеологічного підходів, шляхом забезпечення умов, базуватися на принципах системності, наступності, поступовості, інтерактивності. Результатом запровадження даної моделі вважається досягнення майбутніми офіцерами-зв'язківцями у процесі навчання у ВВНЗ високого і середнього рівнів сформованості фізичної готовності до професійної діяльності. Модель підкреслює взаємну обумовленість, тобто прямий і зворотний зв'язок, структури, функцій і організаційно-педагогічних умов формування фахової фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності у процесі навчання у ВВНЗ.

2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи з формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Для здійснення вихідних діагностичних зрізів, що констатують стан сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, за допомогою діагностичних методик, які передбачали визначення рівня сформованості кожного з виокремлених компонентів та інтегрального показника сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, було проведено констатувальний етап експерименту. Експериментальну групу склали 28 курсантів 1 курсу Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету імені Ігоря Сікорського.

Отже, аналіз результатів дослідження дозволив виявити наступне: на констатувальному етапі дослідження середні показники мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності у курсантів експериментальної групи дорівнювали $0,31 \pm 0,02$ в.о. і належали до низького рівня.

Вивчення розподілу курсантів за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження дозволив з'ясувати, що більшість курсантів експериментальної групи належали до низького рівня (табл. 2.4, рис. 2.2).

Так, серед курсантів експериментальної групи до низького рівня сформованості мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належало 71%, до середнього рівня – 25% і до високого рівня лише 4% курсантів.

Визначення показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження дозволило виявити, що за середніми показниками

($0,30 \pm 0,02$ в.о.) курсанти експериментальної, групи належали до низького рівня.

Таблиця 2.4

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Рівень сформованості М компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	20	71,43%
Середній	7	25,00%
Високий	1	3,57%
Разом	28	100%

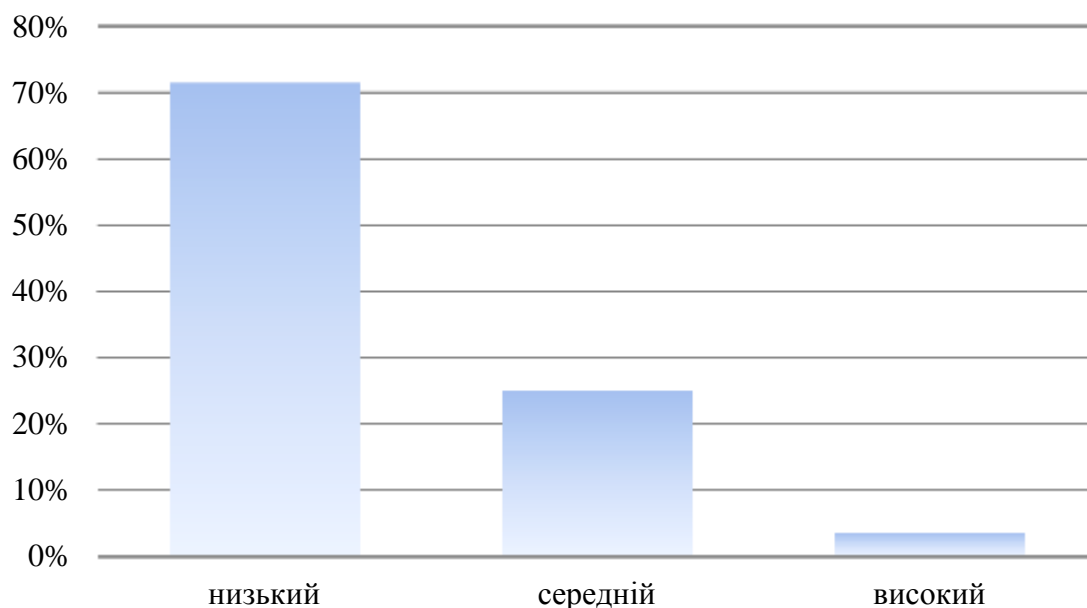

Рисунок 2.2 Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Визначення показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному

етапі дослідження дозволило виявити, що серед курсантів експериментальної групи до низького рівня належали 75%, до середнього рівня – 21% і до високого – 4% курсантів. (табл. 2.5, рис.2.3).

Таблиця 2.5

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Рівень сформованості К компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	21	75,00%
Середній	6	21,43%
Високий	1	3,57%
Разом	28	100%

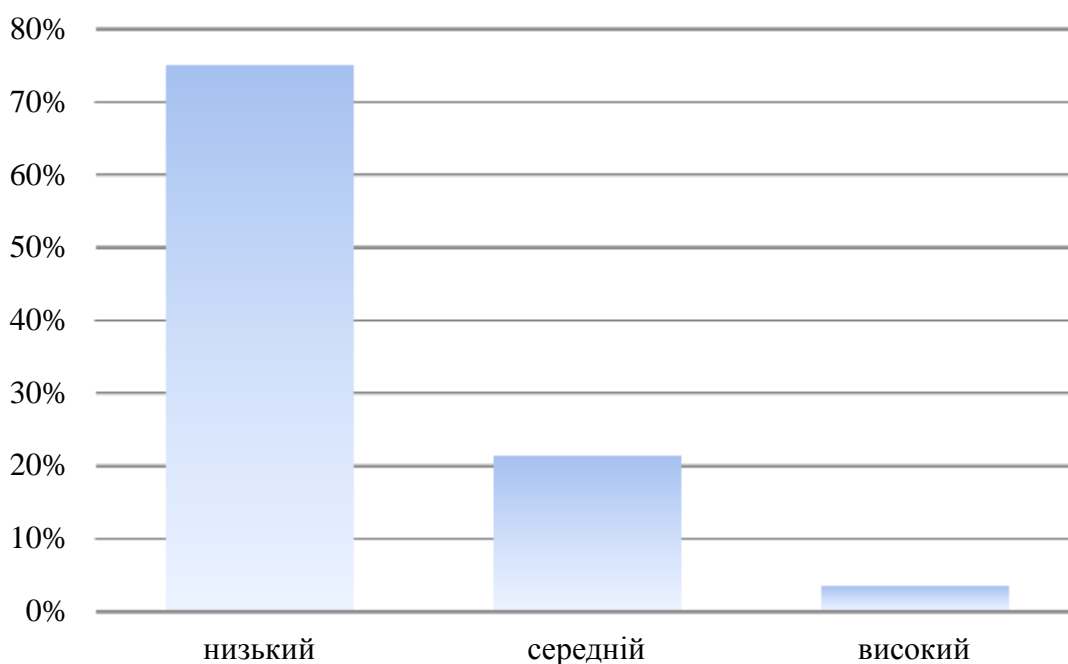

Рисунок 2.3. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

З'ясування рівня сформованості показників -діяльнісного компонента

фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності дозволило визначити, що середні показники у курсантів експериментальної групи склали $0,31 \pm 0,02$ в.о. і належали до низького рівня.

Вивчення показників сформованості діяльнісного Д компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження дозволило виявити особливості розподілу курсантів експериментальної групи за рівнями.

Так, низького рівня сформованості діяльнісного Д компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належало 79% курсантів експериментальної групи; до середнього рівня – 18% курсантів; до високого рівня – 4% курсантів експериментальної групи (табл. 2.6, рис. 2.4).

Таблиця 2.6

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників діяльнісного Д компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Рівень сформованості Д компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	22	78,57%
Середній	5	17,86%
Високий	1	3,57%
Разом	28	100%

Вивчення показників рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності дозволило визначити, що середні показники курсантів експериментальної групи складають $0,33 \pm 0,03$ в.о. і належать до низького рівня.

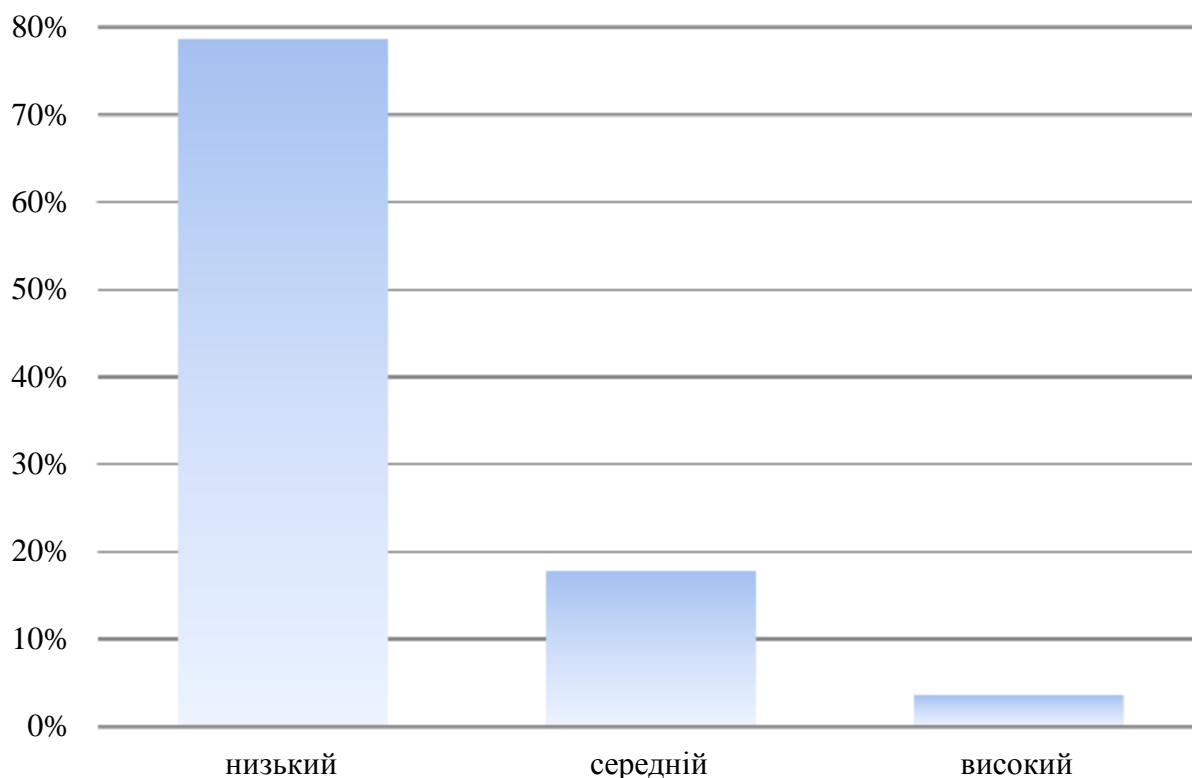

Рисунок 2.4. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників діяльнісного Д компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

На констатувальному етапі дослідження виявлено, що серед курсантів експериментальної групи до низького рівня сформованості рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належало 68% курсантів, до середнього рівня – 25% курсантів і до високого лише 7% (табл. 2.7, рис. 2.5).

Відтак, зазначене дозволило нам виявити рівень сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності експериментальної групи на констатувальному етапі дослідження.

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників рефлексивного Р компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Рівень сформованості Р компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	19	67,86%
Середній	7	25,00%
Високий	2	7,14%
Разом	28	100%

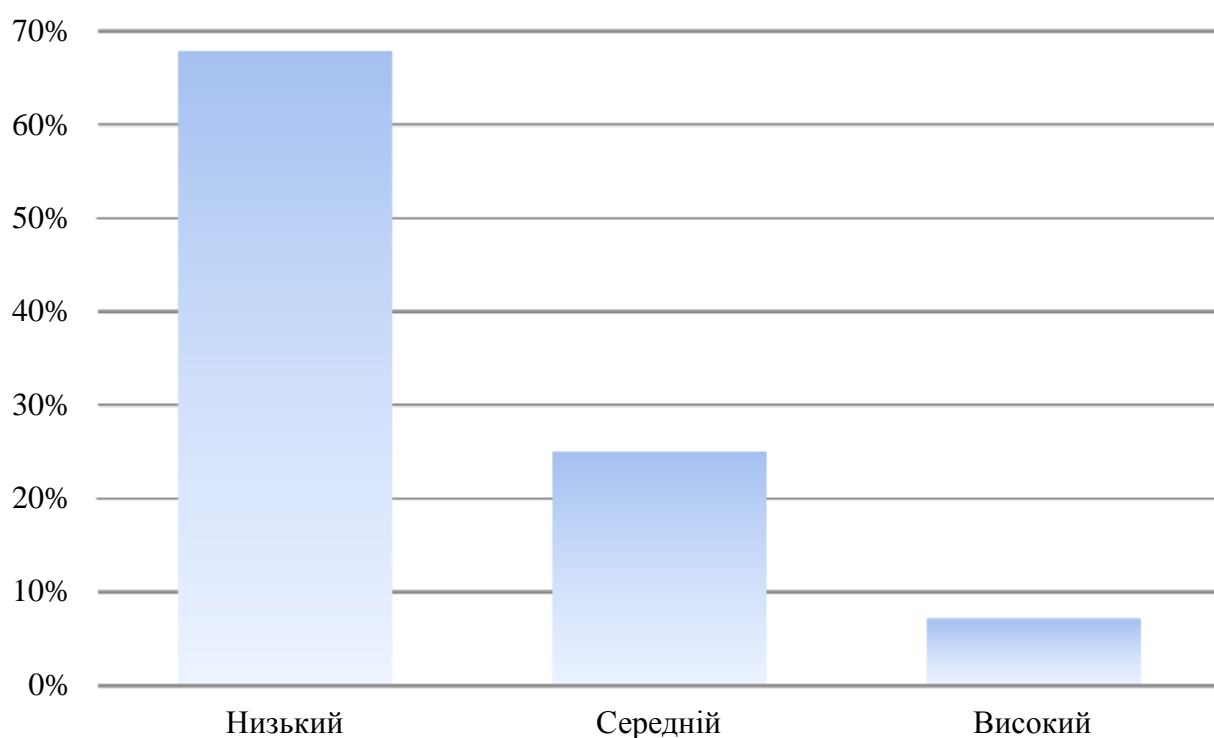

Рисунок 2.5. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Визначення інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності дозволило з'ясувати, що середні показники курсантів експериментальної групи складають $0,310 \pm 0,02$ в.о. і належать до низького рівня.

Отже, на констатувальному етапі дослідження нами з'ясовано вихідні дані щодо рівнів сформованості компонентів та інтегрального показника фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

На констатувальному етапі дослідження виявлено, що серед курсантів експериментальної групи до низького рівня сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності належало 71% курсантів, до середнього рівня – 25% курсантів і до високого лише 4% (табл. 2.8, рис. 2.6).

Таблиця 2.8

Розподіл курсантів за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Рівень сформованості інтегрального показника ФГ	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	20	71,43%
Середній	7	25,00%
Високий	1	3,57%
Разом	28	100%

Для з'ясування ступеня впливу заходів формувального етапу експерименту на рівень сформованості компонентів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності нами проведено діагностичні зрізи показників на контрольному етапі дослідження.

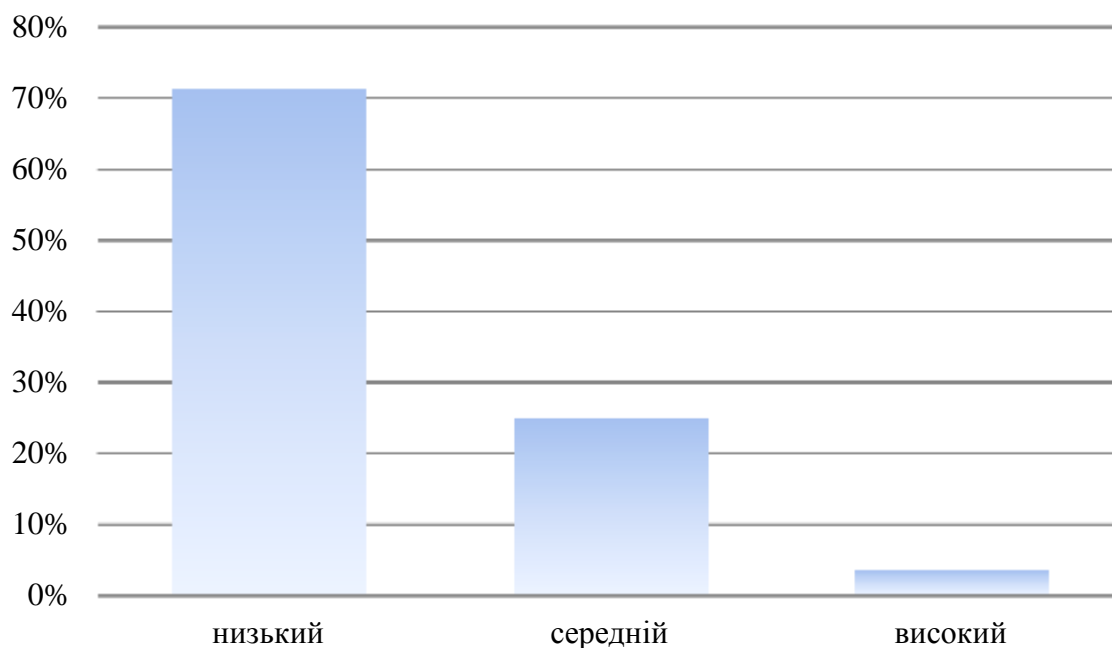

Рисунок 2.6. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на констатувальному етапі дослідження

Так, аналіз показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження дозволив виявити значне покращення показників у курсантів експериментальної групи. Середні показники експериментальної групи дорівнювали $0,77 \pm 0,03$ в.о. і належали до високого рівня (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка показників сформованості мотиваційного компоненту фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Мотиваційний М компонент	\bar{X}	m	Рівень сформованості
Констатувальний етап	0,31	0,02	Низький
Контрольний етап	0,77	0,03	Високий

На контрольному етапі дослідження виявлено певні зміни у розподілі

курсантів експериментальної групи за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності (табл.2.10, рис. 2.7).

Таблиця 2.10

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості М компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	1	3,57%
Середній	6	21,43%
Високий	21	75,00%
Разом	28	100%

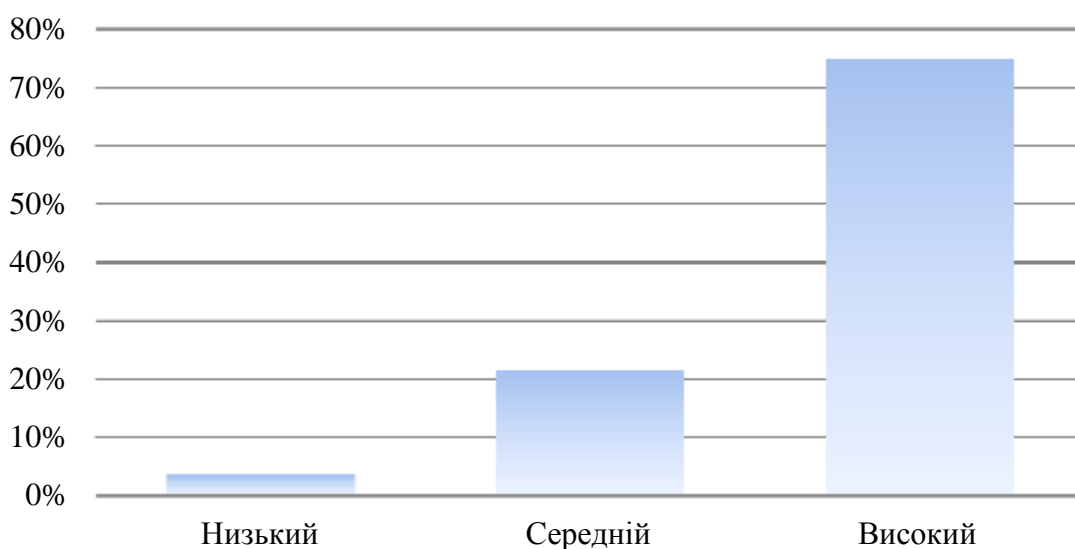

Рисунок. 2.7. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Виявлено таку динаміку показників мотиваційного компоненту у

курсантів експериментальної групи: кількість курсантів на низькому рівні зменшилась до 4%, тоді як на високому рівні сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності: збільшилась до 75%, на контрольному етапі дослідження (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Динаміка розподілу курсантів за рівнями сформованості показників мотиваційного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Рівень сформованості МЦ компонента		Експериментальна група	
		ПЕ	КЕ
низький	%	71%	4% (-67%)
	n	20	1 (-19)
середній	%	25%	21% (-4%)
	n	7	6 (-1)
високий	%	4%	75% (+71%)
	n	1	21 (+20)

Середні показники сформованості когнітивного компонента у курсантів експериментальної групи належали до високого рівня і складали $0,74 \pm 0,04$ в.о.(табл. 3.8)

Таблиця 2.12

Динаміка показників сформованості когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Когнітивний К компонент	\bar{X}	m	Рівень сформованості
Констатувальний етап	0,30	0,02	Низький
Контрольний етап	0,74	0,04	Високий

Дослідження особливостей розподілу курсантів за рівнем сформованості когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до

професійної діяльності на контрольному етапі дослідження (табл. 2.13, рис. 2.8) дозволило виявити таку динаміку показників у курсантів експериментальної групи.

Таблиця 2.13

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості К компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	2	7,14%
Середній	5	17,86%
Високий	21	75,00%
Разом	28	100%

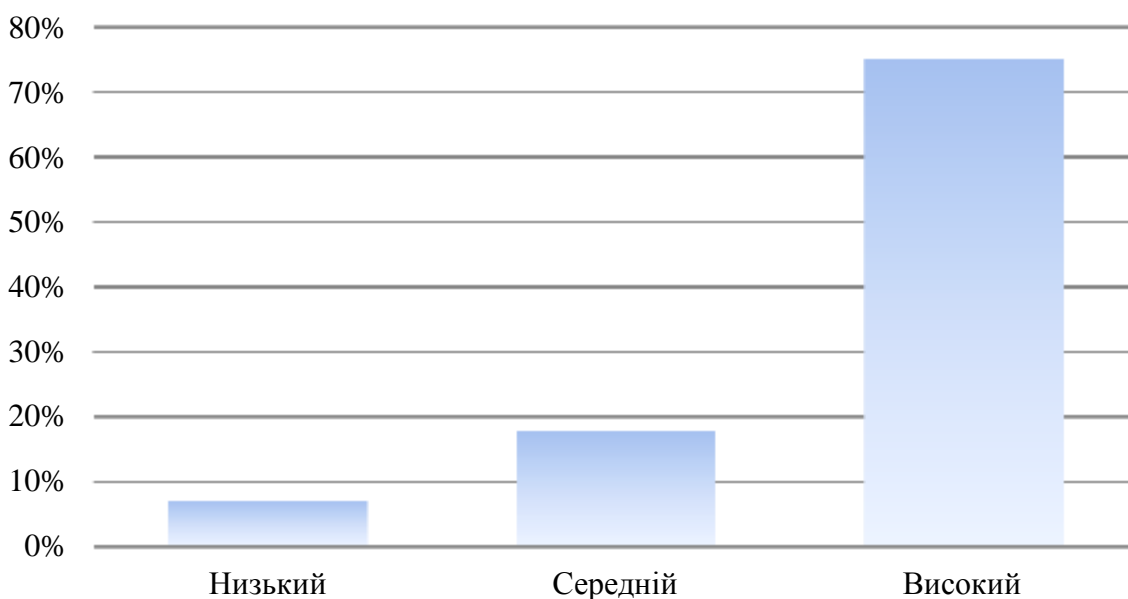

Рисунок 2.8 Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Кількість курсантів на низькому рівні зменшилась і складала 7%. Значно

збільшилась кількість курсантів експериментальної групи на високому (75%) рівні (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Динаміка розподілу курсантів за рівнями сформованості показників когнітивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості К компонента		Експериментальна група	
		ПЕ	КЕ
низький	%	75%	7% (-68%)
	n	21	2 (-19)
середній	%	21%	18% (-3%)
	n	6	5 (-1)
високий	%	4%	75% (+71%)
	n	1	21 (+20)

Вивчення змін у рівні сформованості показників діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження дозволило з'ясувати, що середні показники у курсантів експериментальної групи значно покращилися і належали до високого рівня ($0,71 \pm 0,04$ в.о.) (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Динаміка показників сформованості діяльнісного Д компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Діяльнісний Д компонент	\bar{X}	m	Рівень сформованості
Констатувальний етап	0,31	0,02	Низький
Контрольний етап	0,71	0,04	Високий

На контрольному етапі дослідження виявлено значні зміни у розподілі курсантів за рівнями сформованості показників діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

(табл. 2.16, рис. 2.9).

Таблиця 2.16

Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості Д компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	3	10,71%
Середній	5	17,86%
Високий	20	71,43%
Разом	28	100%

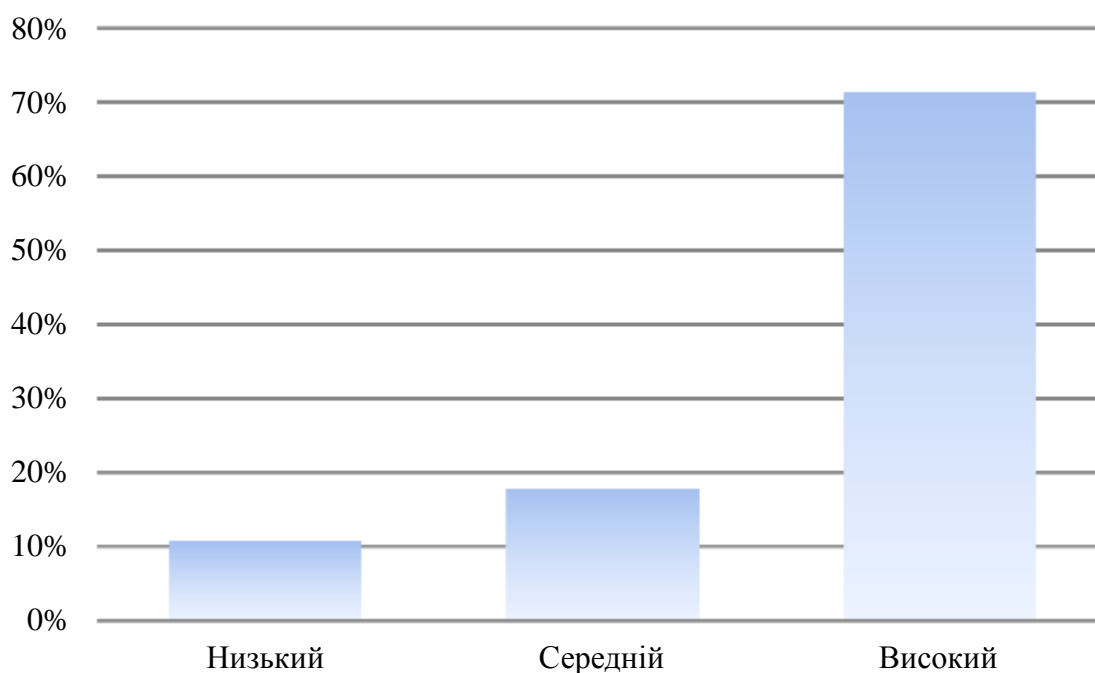

Рисунок 2.9. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Так кількість курсантів експериментальної групи, які залишились на

низькому рівні значно скоротилась і складала наприкінці дослідження 11%. Значне збільшення показників у курсантів експериментальної групи відбулося на високому рівні – виявлено 71% курсантів (збільшилась на 67%), (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Динаміка розподілу курсантів за рівнями сформованості показників операційно-діяльнісного компонента діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості Д компонента		Експериментальна група	
		ПЕ	КЕ
низький	%	78%	11% (-67%)
	n	22	3 (-19)
середній	%	18%	18% (0%)
	n	5	5 (0)
високий	%	4%	71% (+67%)
	n	1	20 (+19)

Зазнали певних змін за результатами формувального етапу дослідження і показники сформованості рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. Так, середні показники у курсантів експериментальної групи на контрольному етапі значно збільшились, дорівнювали $0,78 \pm 0,03$ в.о. і належали до високого рівня (табл. 2.18).

З'ясовано особливості розподілу курсантів експериментальної групи за рівнями сформованості показників рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження.

**Динаміка показники сформованості рефлексивного компонента фізичної
готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності**

Діяльнісний Д компонент	\bar{X}	m	Рівень сформованості
Констатувальний етап	0,33	0,03	Низький
Контрольний етап	0,78	0,04	Високий

Виявлено, що до низького рівня наприкінці дослідження належало 4% курсантів експериментальної групи (табл. 2.19, рис. 2.10).

Таблиця 2.19

**Розподіл курсантів за рівнями сформованості показників рефлексивного
компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до
професійної діяльності на контрольному етапі дослідження**

Рівень сформованості Р компонента	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	1	3,57%
Середній	2	7,14%
Високий	25	89,29%
Разом	28	100%

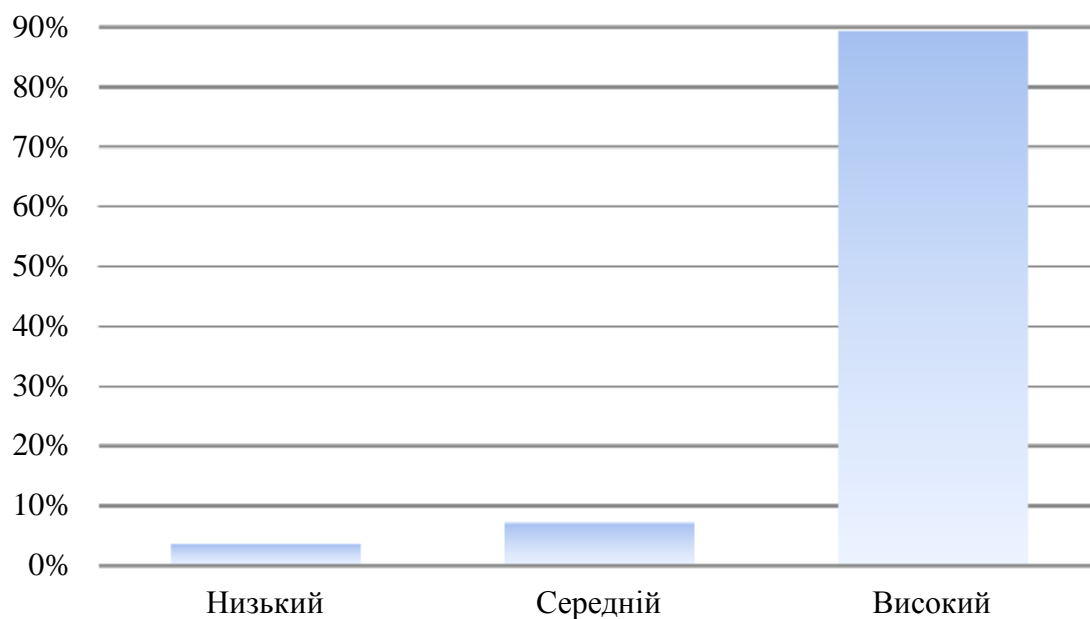

Рисунок 2.10. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості показників рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Зафіксовано значне збільшення кількості курсантів експериментальної групи на високому рівні – на 82% (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

Динаміка розподілу курсантів за рівнями сформованості показників рефлексивного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості Р компонента		Експериментальна група	
		ПЕ	КЕ
низький	%	68%	4% (-64%)
	n	19	1 (-18)
середній	%	25%	7% (-18%)
	n	7	2(-5)
високий	%	7%	89% (+82%)
	n	2	25 (+23)

Дослідження динаміки показників сформованості компонентів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності засвідчив значний приріст показників у курсантів експериментальної групи, які відбулися в наслідок впровадження заходів формувального етапу експерименту (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

Динаміка сформованості компонентів фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Показники		Констатувальний етап	Контрольний етап	Відносний приріст показників
ЕГ	М	0,31±0,02	0,77±0,03	151%
	К	0,30±0,02	0,74±0,04	150%
	Д	0,31±0,02	0,71±0,04	131%
	Р	0,33±0,02	0,77±0,04	132%

Визначення інтегрального показника фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі експерименту дозволило з'ясувати, що середні показники курсантів експериментальної групи складають $0,75 \pm 0,03$ в.о. і належать до високого рівня (табл. 2.22).

Таблиця 2.22

Динаміка інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Інтегральний показник ФГ	\bar{X}	m	Рівень сформованості
Констатувальний етап	0,31	0,02	Низький
Контрольний етап	0,75	0,03	Високий

Отже, на контрольному етапі дослідження виявлено, що серед курсантів експериментальної групи до високого рівня сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до

професійної діяльності належало 79% курсантів, до середнього рівня – 21% курсантів, на низькому рівні не виявлено (табл. 2.23, рис. 2.11).

Таблиця 2.23

Розподіл курсантів за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Рівень сформованості інтегрального показника ФГ	Експериментальна група	
	кільк. осіб	%
Низький	0	0,00%
Середній	6	21,43%
Високий	22	78,57%
Разом	28	100%

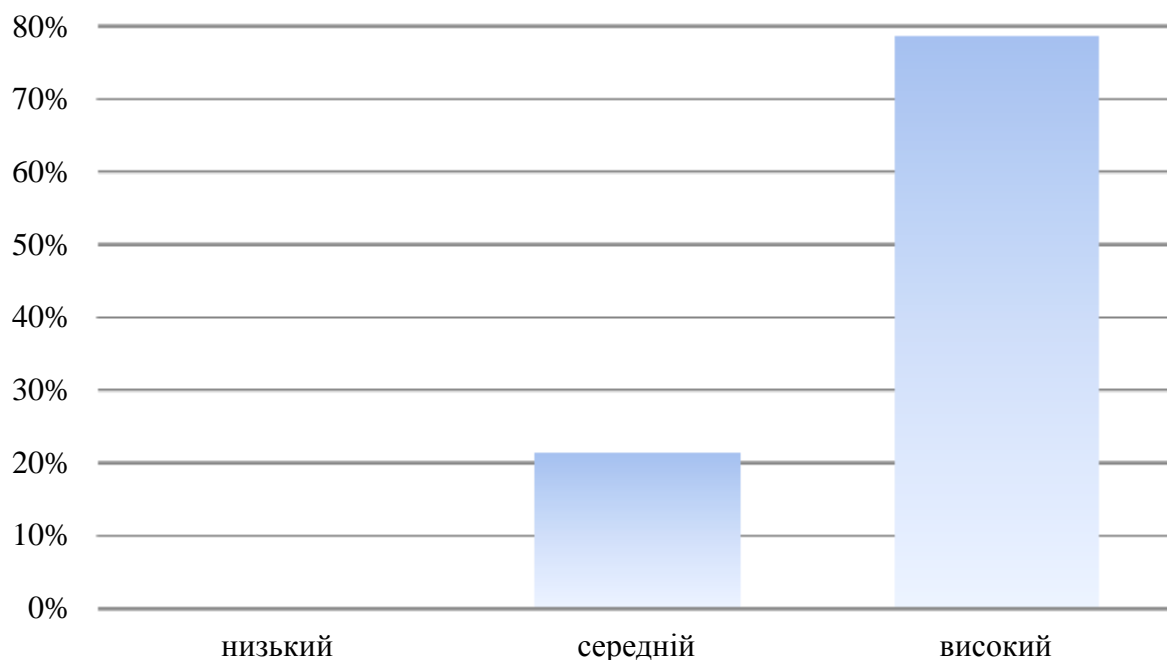

Рисунок 2.11. Розподіл курсантів ЕГ за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Оцінка достовірності відмінностей у розподілі курсантів експериментальної групи за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності відбувалась за допомогою критерію Фішера (кутове перетворення Фішера), призначеного для зіставлення двох вибірок за частотою обраної ознаки.

Отже, на контрольному етапі дослідження нами висунуто такі гіпотези критерію Фішера:

H_0 : частка осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект у виборці 1 (на контрольному етапі) не більше, ніж у виборці 2 (на констатувальному етапі) - відмінності не достовірні);

H_1 : частка осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект у виборці 1 (на контрольному етапі) більше, ніж у виборці 2 (на констатувальному етапі) відмінності достовірні.

Перевірка істотності відмінностей розподілу курсантів експериментальної групи за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження (табл. 2.24) дозволила дійти таких висновків: відхилення гіпотези H_0 та підтвердження гіпотези H_1 .

Таблиця 2.24

Розрахунок достовірності відмінностей розподілу курсантів за рівнями сформованості інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження

Показник		n1 (наявність ознаки)	n2 (відсутність ознаки)	ϕ^*	Гіпотеза (підтвердження)
ФГ	ПЕ	1	27	6,643	H_0 (відмінності достовірні $P < 0.001$)
	КЕ	22	6		

Емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера ($\varphi^*=6,643$) належить до зони значущості – відмінності між групами істотні ($P<0,001$).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що показники сформованості компонентів та інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі дослідження відрізняються статистично значуще, та існує тісний взаємозв'язок між реалізацією заходів формувального етапу експерименту та підвищенням рівнів сформованості компонентів фізичної готовності у курсантів експериментальної групи. Отже достовірність гіпотези нашого дослідження та обґрунтування моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності підтверджено, мету дослідження досягнуто.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано теоретичні засади проблеми формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності. З'ясовано особливості розвитку військової освіти в Україні на сучасному етапі, вивчено політику Міністерства оборони України у сфері військової освіти як сукупність принципів, напрямів, форм та методів діяльності органів військового управління, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти, спрямованих на розвиток військової освіти як інтегрованої до державної системи освіти, яка функціонує на засадах єдиної законодавчої та нормативно-правової бази, національних стандартах та стандартах держав-членів НАТО. Пріоритетними напрямки розвитку військової освіти серед інших є формування кадрового потенціалу Збройних Сил України та інших складових сил оборони, створення необхідних передумов для гарантованого комплектування їх особовим складом, спроможним ефективно виконувати службові обов'язки за посадовим призначенням в умовах мирного та воєнного часу.

2. Визначено та схарактеризовано фізичну готовність майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як складову професійної компетентності. Основними показниками сформованості професійної компетентності майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку ЗСУ є: теоретична та практична готовність до військово-професійної діяльності; прагнення до саморозвитку та самовдосконалення в обраній професійній діяльності; здатність до рефлексії до саморефлексії; сформованість необхідних офіцеру ЗСУ професійних якостей, які уособлюють його або її індивідуальний стиль військово-професійної діяльності. В структурі професійної компетентності майбутніх офіцерів виокремлюють наступні компоненти: мотиваційний, фаховий військово-професійний, функціональний, особистісний, соціальний

іуправлінський.

Фізична підготовка посідає одне із провідних місць у низці завдань, щодо досконалого оволодіння військовою професією. Високі особисті якості, які характеризують морально-психологічний портрет фахівця, психофізіологічні якості, що визначають стійкість організму до стресу і матеріалізують професійні знання, навички й уміння в параметри надійності, а також динамічне здоров'я і професійне довголіття, найбільш ефективно формуються засобами фізичної підготовки.

В межах нашого дослідження поняття «фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності» ми розглядаємо як результат фізичної підготовки, в процесі якої досягається розвиток фізичних та психофізіологічних якостей, які визначають успіх у військово-професійному навчанні та подальшій професійній діяльності; високий рівень працездатності й динамічне здоров'я, що зумовлює професійне довголіття.

3. Проаналізовано основні засади професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-зв'язківців. Визначено завдання професійно-прикладної фізичної підготовки узагальнено можна сформулювати наступним чином: спрямований розвиток фізичних здібностей, специфічних для обраної професійної діяльності; виховання професійно важливих психічних якостей (вольових, оперативного мислення, якостей уваги, емоційної стійкості, швидкості сприйняття тощо); формування і вдосконалення професійно-прикладних умінь та навичок, пов'язаних з особливими зовнішніми умовами майбутньої професійної діяльності, у тому числі і сенсорних навичок; підвищення функціональної стійкості організму до несприятливого впливу факторів специфічних умов; надання спеціальних знань для успішного засвоєння вихованцями практичного розділу ППФП і застосування отриманих умінь, навичок і якостей у професійній діяльності.

4. Для наукового обґрунтування експериментальної роботи, порівняння експериментальних даних, розробки методів і форм, спрямованих на послідовне формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до

професійної діяльності, нами визначено критерії та показники рівнів її сформованості.

У зв'язку з необхідністю якісної оцінки сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності та з метою об'єктивного проведення експериментального дослідження ми виокремили три рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності: високий, середній та низький. Рівні сформованості фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності ми визначали за наступними критеріями: ціннісний, змістовий, технологічний та особистісний.

5. Аналізуючи та узагальнюючи сучасні наукові дослідження, нами було розроблено модель формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності як системну сукупність упорядкованої множини взаємопов'язаних і взаємообумовлених цілісних елементів, поєднаних спільною метою і спрямованих на формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності.

Модель описує процес формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності цілісним образом, тобто в ній враховується не тільки логіко-змістова сторона, але й послідовність у часі, етапність названого процесу. Моделі надає можливість простежити будь-які сторони, характеристики об'єкта дослідження. Зміст нашої моделі обумовлено соціальним замовленням суспільства на формування у майбутніх офіцерів-зв'язківців високого рівня фізичної та психофізіологічної готовності до військово-професійного навчання та діяльності. Структура розробленої моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності дозволяє виокремити в ній три основні модулі: Теоретичний науково-методологічний, функціональний операційно-діяльнісний і контрольний критеріально-діагностичний.

На контрольному етапі дослідження було зафіксовано збільшення серед курсантів експериментальної групи осіб з високим рівнем сформованості

інтегрального показника ФГ фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності до 79% курсантів, до середнього рівня – 21% курсантів, на низькому рівні - не виявлено. Визначення інтегрального показника фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності на контрольному етапі експерименту дозволило з'ясувати, що середні показники курсантів експериментальної групи складають $0,75 \pm 0,03$ в.о. і належать до високого рівня.

Дослідження динаміки середніх інтегральних показників фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності та розподіл курсантів експериментальної групи за рівнями інтегрального показника фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності, було підтверджено гіпотезу H_1 : відмінності між інтегральними показниками фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності експериментальної групи на констатуваньному і контрольному етапах дослідження достовірні: емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера ($\varphi^* = 6,643$) належить до зони значущості – відмінності між групами істотні ($P < 0,001$).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренков А. В. Рівень здоров'я студентської молоді Сумщини. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., 20 трав. 2015 р. Харків : ХДАФК, 2015. С. 13–19.
2. Антошків Ю., Петришин Ю. Взаємозв'язок рівня загальної та спеціальної фізичної підготовленості в системі професійноприкладної фізичної підготовки перемінного складу вищих закладів освіти Міністерства надзвичайних ситуацій України. *Молода спортивна наука України*. 2004. Вип. 8. Т. 3. С.6–10.
3. Антошків Ю. М. Динаміка рівня загальної та спеціальної фізичної підготовленості курсантів ЛПБ МНС України продовж 6 ти семестрів навчання. *Педагогіка, психологія та медико біологічні проблеми фізичного виховання і спорт*. 2005. №24.С. 10–13.
4. Антошків Ю. М. Особливості професійно прикладної фізичної підготовки курсантів пожежно технічних навчальних закладів МВС України. *Молода спортивна наука України*. 2002. Вип.6. Т. 1 . С. 141–142.
5. Антошків Ю. М. Професійно прикладна фізична підготовка курсантів вищих навчальних закладів МНС України : метод, посіб. Львів : ЗУКЦ, 2006. 70 с.
6. Антошків Ю. М. Удосконалення професійно прикладної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МНС України. *Спортивна наука України*. 2006. №6. С. 22–29.
7. Біла книга 2007 : оборонна політика України / за ред. Центру Разумкова. Київ : Міністерство оборони України, 2008. 120 с.
8. Боген М. М. Навчання рухових дій. Київ : Фізична культура і спорт, 2005. 234 с.
9. Боровик Л. В. Аналіз психолого педагогічного змісту управлінських завдань професійної діяльності офіцера прикордонника. *Збірник*

наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. 2020. № 18 (3). С. 63–80.

10. Бородін Ю. А. Обґрунтування нормативних вимог, системи перевірки та оцінки з фізичної підготовки ВС України. *Педагогіка, психологія та медико біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. за ред. С.С. Єрмакова. Харків: ХХПІ, 2001. № 28. С. 87–91.

11. Вереньга Ю. В. Удосконалення фізичної підготовки працівників МВС України на етапі професійного становлення : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02. Львів, 2015. 19 с.

12. Винничук Р. В. Аксиологічний та культурологічний підходи як аспекти методології сучасної підготовки фахівців у вищій школі. *Молодий вчений*. 2018. № 2.2 (54.2). С. 93–96.

13. Військова освіта : зб. наук. праць / гол. ред. В.І. Осьодло. Київ : Національний університет оборони України, 2006. №1 (17). 276 с.

14. Гайволя Р. Розвиток рухових якостей учнів старших класів засобами фізичного виховання в позаурочний час. *Вісник Кам'янець Подільського національного університету ім. Івана Огієнка : Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2016. Випуск 9. С. 41–45.

15. Глазунов С. И. Проблемы мотивации к физическому совершенствованию офицеров Вооруженных Сил Украины. *Педагогіка, психологія та медико біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2007. №1. С. 16–20

16. Гончаренко Я. В., Горбачук В. О. Математичні методи аналізу результатів педагогічного експерименту URL: <http://surl.li/oazbw> (дата звернення: 12.10.2022).

17. Грищенко, Д. С. Концептуальні напрями удосконалення системи фізичної підготовки і спорту у Збройних силах України в умовах їх реформування та розвитку. Матеріали засідання секції Воєнно наукової ради за воєнно теоретичною проблематикою Міністерства оборони України. Київ : Управління фізичної культури і спорту МОУ, НУОУ імені І. Черняхівського, 2016. 232 с.

18. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм : історико методологічні та теоретичні аспекти : монографія. Київ : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. 243 с.
19. Давигора В. І. Психологічний аналіз феномену здоров'я та ставлення до нього. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. 2009. Т. XI., част. I. 620 с.
20. Євсюков О. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : дис. ... канд. пед.наук : 13.00.04. Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2006. 172 с.
21. Завидівська Н., Ополонець І. Шляхи оптимізації фізкультурно спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2010. № 2 (10). С. 50–54.
22. Заярін Г. О., Несін О. М., Мельников Г. Б. Психофізична підготовка курсантів навчальних закладів МВС : навчальний посібник за ред. Г.О. Заяріна. Донецьк : Донецький інститут внутрішніх справ, 2001. 240 с.
23. Ішичкіна Л. М. Педагогічні умови підвищення ефективності фізичної підготовки особового складу підрозділів пожежної охорони: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. Луганськ, 2005. 20 с
24. Круцевич Т. Ю, Воробйов М. І., Безверхня Г. В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2011. 224 с.
25. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Київ, 2003. 423 с.
26. Круцевич Т. Ю. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ : Олімпійська література, 2008. 392 с.
27. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
28. Лемешко В. Й., Приставський Т. Г., Дух Т. І. Легка атлетика основа

оздоровлення, навчання і виховання курсантів вищих навчальних закладів : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2014. 249 с.

29. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей. Львів : Штабар, 1997. 207 с.

30. Макаренко І. Є. Педагогічний моніторинг як система. *Педагогіка вищої та середньої школи* : зб. наук. праць. 2010. Вип. 27. С. 204–209.

31. Маслій О. М. Модель формування компетентності майбутніх офіцерів у сфері військово економічної логістики : результати педагогічного експерименту. URL: <http://surl.li/oazas> (дата звернення: 17.05.2023).

32. Наказ Міністерства оборони України від 01.07.2021 №184 «Про затвердження Положення про заклади фахової передвищої військової освіти», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30.08.2021 №1135 36757. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1135-21#Text> (дата звернення: 12.11.2023).

33. Наказ Міністерства оборони України від 11.11.2021 № 354 «Про затвердження Порядку атестації ліцеїстів у військових (військово морських, військово спортивних) ліцеях, ліцеях із посиленою військово фізичною підготовкою з навчальних предметів, визначених стандартом спеціалізованої освіти військового спрямування», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20.12.2021 року за № 1639 37261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1639-21#Text> (дата звернення: 08.01.2023).

34. Наказ Міністра оборони України «Про вдосконалення планування та організації фізичної підготовки у вищих військових на вчальних закладах ЗСУ» від 26.04.07 р. №202. *Урядовий кур'єр*. 2007. 9 трав.

35. Наказ Міністра освіти і науки України «Про впровадження кредитно модульної системи організації навчального процесу» від 30.12.05 р. №774. *Урядовий кур'єр*. 2006. 12 січ.

36. Настанова з фізичної підготовки в Збройних Силах України: Наказ Міністра оборони України №400 від 05.11.97 р. Київ, 1997. 129 с.

37. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2006. Вип. 68. 248 с.

38. Олешко П., Кінах Н. Структура управлінської компетентності

керівника освітнього закладу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Випуск 9(38). С. 68.

39. Павленко О. Сутність і зміст управлінської компетентності майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку збройних сил України. *Військова освіта*. 2022. №2 (46). С. 242–251.

40. Пальчук М. Б. Контроль фізичного розвитку учнів при переході з середньої до старшої школи в умовах навчального процесу з фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02. Львів, 2014. 23 с.

41. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2005. 399 с.

42. Політика Міністерства оборони України у сфері військової освіти URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/politika_mou_osvita.pdf (дата звернення: 02.07.2022).

43. Попович О. І Порівняльний аналіз фізичної підготовленості курсантів ввнз і курсантів, які навчаються за програмою офіцерів запасу. *Педагогіка, психологія та медико біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 5. С.109–112

44. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 467 «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.11.2023).

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 672 «Про затвердження Положення про військовий (військово морський, військово спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово фізичною підготовкою». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.11.2023).

46. Романчук В. М., Романчук С. В. Напрямки вдосконалення системи фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України. *Молода*

спортивна наука України : зб. наук. пр. 2009. Вип. 13. Т. 4. С. 172–178.

47. Романчук С. В. Теоретико методологічні засади фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних сил України : дис. ... д-ра наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Львів, 2013. 540 с.

48. Савчук Б. П., Єгорова І. В. «Освітній моніторинг» і «педагогічний контроль» : дефінітивний аналіз спільного та особливого. *Педагогічний альманах*. 2021. Випуск 49. С. 216–223.

49. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів. Київ : Олімпійська література, 2001. 439 с.

50. Сидорченко К. М. Апробація системи «Кросфїт» для розвитку фізичних якостей курсантів 1-3 курсів факультету високо мобільних десантних військ та розвідки. *Фізична підготовка особового складу Збройних сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України: досвід, сучасність, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали наук.-метод. конф., 26-28 лист. 2014 р. Київ : НУ ОУ, 2014. С. 332–338.

51. Сисоєва С. Педагогічні технології у безперервній професійній освіті : монографія. Київ : ВІПОЛ, 2001. 502 с.

52. Сисоєва С. О., Бондарева Л. І. Педагогічні технології професійної освіти. Навчальний тренінг : навч. метод. посіб. Київ : ВМУРоЛ «Україна», 2006. 262 с.

53. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності : теорія та практика : монографія. Луганськ : Знання, 2005. 384 с.

54. Статути Збройних сил України. Київ : Професіонал, 2022, 482 с.

55. Татарчук Є. М. Теорія та практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців : монографія. Хмельницький, 2004. 319 с.

56. Томащук О. Г., Сенько В. І. Організація фізичного виховання студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах URL: <http://surl.li/oazsh> (дата звернення: 25.09.2023).

57. Торічний О. Теоретико методичні засади формування військово

спеціальної компетентності майбутніх офіцерів прикордонників у процесі навчання : дис. ... док. пед. наук : 13.00.02. Хмельницький, 2013. 605 с.

58. Турчинов А., Таймасов Ю. Компетентнісний та діяльнісний підходи як шляхи підвищення фізичної підготовки курсантів закладів вищої військової освіти URL: <http://surl.li/oazut> (дата звернення: 25.09.2023).

59. Худолій О. М. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : навч. посібник. Харків : ОВС, 2007. 406.

60. Юртаєва О. О. Модель професійно педагогічної компетентності майстра виробничого навчання. *Військова освіта* : зб. наук. пр. 2006. № 1(17). С. 232–240.

61. Ягупов В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція». *Нові технології навчання*. 2011. Вип. № 69, ч. 1. С. 3.

62. Army Doctrine Reference Publication ADRP 7 0 Training Units and Developing Leaders. Washington: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012. 36 p. URL: <http://surl.li/obarm> (дата звернення: 17.07.2022).

63. Meshko H., Meshko O. Scientific methodological foundations of future teachers' health culture forming. theory and practice of future teacher's training for work in new ukrainian school: monograph Edit. I.F. Prokopenko, I.M. Trubavina. Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 112-125. URL: <http://surl.li/obamx> (дата звернення: 22.08.2023).

64. Raven J. Competence in modern society: Its identification, development and release H.K. Lewis1984 251 p.

65. Raven J. Psychological testing: problems, errors, prospects. *The school technology*. 1999. № 3. P. 151–175.

66. Velde C. Crossing borders: an alternative conception of competence. Annual SCUTREA conference. New York : Queen's University Belfast. 1997. P. 27-35.

67. Vuono C. Professionalism and the Army.. *Military Review*. 1990. № 4. 297 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика діагностики ціннісних орієнтацій у кар'єрі (за Е. Шейном, переклад і адаптація В. О. Чікер, В. Е. Винокурової)

«Якорі кар'єри» це ціннісні орієнтації, соціальні установки, інтереси, соціально обумовлені спонукання до діяльності, характерні для певної людини. Кар'єрні орієнтації виникають на початку кар'єри, вони стійкі й можуть залишатися стабільними тривалий час. Проте часто людина реалізує свої кар'єрні орієнтації неусвідомлено. Тест дозволяє виявити такі майбутні кар'єрні орієнтації: професійна компетентність, менеджмент, автономія, стабільність, служіння, виклик, інтеграція стилів життя, підприємництво.

Інструкція. Будь ласка, оцініть, наскільки важливим є для Вас кожен з наступних тверджень?

Варіанти відповідей: 1 абсолютно не важливе, 10 виключно важливе. Інші відповіді 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 розподіліть по мірі важливості для Вас.

Оцініть твердження.

1. Будувати свою кар'єру в межах конкретної наукової або технічної сфери.
2. Здійснювати нагляд і контроль над людьми, впливати на них на всіх рівнях.
3. Мати можливість робити все по-своєму і не бути обмеженим правилами будь-якої організації.
4. Мати постійне місце роботи з гарантованим окладом і соціальною захищеністю.
5. Використовувати своє вміння спілкуватися на користь людям, допомагати іншим.
6. Працювати над проблемами, які видаються майже невіршуваними.

7. Вести такий спосіб життя, щоб інтереси сім'ї і кар'єри взаємно врівноважували один одного.
8. Створити і побудувати щось, що буде цілком моїм твором або ідеєю.
9. Продовжувати роботу за фахом, ніж отримати більш високу посаду, не пов'язану з моєю спеціальністю.
10. Бути першим керівником в організації.
11. Мати роботу, не пов'язану з режимом або іншими організаційними обмеженнями.
12. Працювати в організації, яка забезпечить мені стабільність на тривалий період.
13. Застосувати свої вміння та здібності на те, щоб зробити світ кращим.
14. Змагатися з іншими і перемагати.
15. Будувати кар'єру, яка дозволить мені не змінювати свого способу життя.
16. Створити нове комерційне підприємство.
17. Присвятити все життя обраній професії.
18. Обійняти високу керівну посаду.
19. Мати роботу, яка представляє максимум свободи та автономії у виборі характеру занять, часу виконання і т.д.
20. Залишитися на одному місці проживання, ніж переїхати у зв'язку з підвищенням.
21. Мати можливість використовувати свої вміння і таланти для служіння важливій меті.
22. Єдина справжня мета моєї кар'єри знаходити і вирішувати складні проблеми незалежно від того, в якій галузі вони виникли.
23. Я завжди прагну приділяти однаково увагу моїй родині й моїй кар'єрі.
24. Я завжди перебуваю в пошуку ідей, які дадуть мені можливість розпочати і побудувати свою власну справу.
25. Я погоджуся на керівну посаду тільки в тому випадку, якщо вона перебуває у сфері моєї професійної компетенції.

26. Я хотів би досягти такого становища в організації, яке давало б можливість спостерігати за роботою інших та інтегрувати їх діяльність.

27. У моїй професійній діяльності я найбільше піклувався про свою свободу та автономію.

28. Для мене важливіше залишитися на нинішньому місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу в іншій діяльності.

29. Я завжди шукав роботу, де міг би приносити користь іншим.

30. Змагання і виграш це найбільш важливі та хвилюючі сторони моєї кар'єри.

31. Кар'єра має сенс тільки в тому випадку, якщо вона дозволяє вести життя, яке мені подобається.

32. Підприємницька діяльність складає центральну частину моєї кар'єри.

33. Я б швидше пішов із організації, ніж став би займатися роботою, не пов'язаною з моєю професією.

34. Я буду вважати, що досяг успіху в кар'єрі тільки тоді, коли стану керівником високого рівня в солідній організації.

35. Я не хочу, щоб мені заважала яка-небудь організація або світ бізнесу.

36. Я б вважав за краще працювати в організації, яка забезпечує тривалий контракт.

37. Я б хотів присвятити свою кар'єру досягненню важливої і корисної мети.

38. Я відчуваю себе успішним тільки тоді, коли постійно залучений до вирішення складних проблем або до ситуації змагання.

39. Вибрати і підтримувати певний спосіб життя важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі.

40. Я завжди хотів створити і побудувати свій власний бізнес.

41. Я віддаю перевагу роботі, яка не пов'язана з відрядженнями.

Ключ до тесту

Професійна компетентність: 1, 9, 17, 25, 33.

Менеджмент: 2, 10, 18, 26, 34.

Автономія (незалежність): 3, 11, 19, 27, 35.

Стабільність роботи: 4, 12, 36.

Стабільність місця проживання: 20, 28, 41.

Служіння: 5, 13, 21, 29, 37.

Виклик: 6, 14, 22, 30, 38.

Інтеграція стилів життя: 7, 15, 23, 31, 39.

Підприємництво: 8, 16, 24, 32, 40.

По кожній з восьми кар'єрних орієнтацій підраховується кількість балів. Для цього необхідно, користуючись ключем, підсумувати бали по кожній орієнтації і отриману суму розділити на кількість запитань (5 для всіх орієнтацій, крім «стабільності»). Таким чином визначається ведуча кар'єрна орієнтація кількість набраних балів не повинна бути менше п'яти. Іноді провідною не стає жодна кар'єрна орієнтація у такому випадку кар'єра в житті особистості не є центральною.

Інтерпретація результатів тесту

1. Професійна компетентність. Бути професіоналом, майстром своєї справи.

Ця орієнтація пов'язана з наявністю здібностей і талантів у певній галузі. Люди з такою орієнтацією хочуть бути майстрами своєї справи, вони бувають особливо щасливі, коли досягають успіху в професійній сфері, але швидко втрачають інтерес до роботи, яка не дозволяє розвивати їхні здібності. Навряд чи їх зацікавить навіть значно більш висока посада, якщо вона не пов'язана з їх професійним компетенціями. Вони шукають визнання своїх талантів, що має виражатися у статусі, відповідному їх майстерності. Вони готові керувати іншими в межах своєї компетенції, але управління не представляє для них особливого інтересу. Тому багато людей з цієї категорії відкидають роботу керівника, управління розглядають як необхідну умову для просування у своїй професійній сфері.

2. Менеджмент. Керувати людьми, проектами, бізнес-процесами тощо.

Для цих людей першорядне значення має орієнтація особистості на

інтеграцію зусиль інших людей, повнота відповідальності за кінцевий результат і поєднання різних функцій організації. З віком і досвідом ця кар'єрна орієнтація проявляється сильніше. Можливості для лідерства, високого доходу, підвищених рівнів відповідальності і внесок в успіх своєї організації є ключовими цінностями та мотивами. Головне для них управління: людьми, проектами, будь-якими бізнес процесами. Це в цілому не має принципового значення. Центральне поняття їх професійного розвитку влада, усвідомлення того, що від них залежить прийняття ключових рішень. Причому для них не є принциповим управління власним проектом або цілим бізнесом, швидше навпаки, вони більшою мірою орієнтовані на побудову кар'єри в найманому менеджменті, але за умови, що їм будуть делеговані значні повноваження. Людина з такою орієнтацією буде вважати, що не досягла мети своєї кар'єри, поки не займе посаду, на якій буде керувати різними сторонами діяльності підприємства.

3. Автономія (незалежність). Головне в роботі це свобода і незалежність.

Первинна турбота особистостей з такою орієнтацією звільнення від організаційних правил, норм і обмежень. Вони відчувають труднощі, пов'язані зі встановленими правилами, процедурами, робочим днем, дисципліною, формою одягу і т.д. Вони люблять виконувати роботу своїм способом, темпом і за власними стандартами. Вони не люблять, коли робота втручається в їх особисте життя, тому воліють робити незалежну кар'єру власним шляхом. Вони швидко виберуть низькосортну роботу, ніж відмовляться від автономії і незалежності. Для них першочергове завдання розвитку кар'єри отримати можливість працювати самостійно, самим вирішувати, як, коли і що робити для досягнення тих чи тих цілей. Кар'єра для них це, насамперед, спосіб реалізації їх волі, тому будь-які рамки і суворе підпорядкування відштовхнуть їх навіть від зовні привабливої вакансії. Така людина може працювати в організації, що забезпечує достатній ступінь свободи.

4. Стабільність роботи. Стабільна, надійна робота на тривалий час.

Вони мають потребу в безпеці, захисті і можливості прогнозування, вони

будуть шукати постійну роботу з мінімальною вірогідністю звільнення. Ці люди ототожнюють свою роботу зі своєю кар'єрою. Їх потреба в безпеці й стабільності обмежує вибір варіантів кар'єри.

Авантюрні або короткострокові проекти і компанії, що тільки стають на ноги, їх, швидше за все, не приваблюють. Вони дуже цінують соціальні гарантії, які може запропонувати роботодавець, і, як правило, їх вибір місця роботи пов'язаний саме з тривалим контрактом і стабільним положенням компанії на ринку. Такі люди перекладають відповідальність за ростом своєї кар'єри на наймача. Часто ця ціннісна орієнтація поєднується з невисоким рівнем домагань.

5. Стабільність місця проживання. Головне жити у своєму місті (мінімум переїздів, відряджень).

Важливіше залишитися на одному місці проживання, ніж отримати підвищення або нову роботу на новому місці. Переїзд для таких людей неприйнятний, і навіть часті відрядження є для них негативним фактором при розгляді пропозиції про роботу.

6. Служіння. Втілювати в роботі свої ідеали і цінності.

Така ціннісна орієнтація характерна для людей, що займаються справою через бажання реалізувати у своїй роботі головні цінності. Вони часто орієнтовані більше на цінності, ніж на потрібні в даній роботі здібності. Вони прагнуть приносити користь людям, суспільству, для них дуже важливо бачити конкретні плоди своєї праці, навіть якщо вони і не виражені в матеріальному еквіваленті. Основна теза побудови кар'єри отримати можливість максимально ефективно використовувати їх таланти і досвід для реалізації суспільно важливої мети.

Люди, орієнтовані на служіння, товариські і часто консервативні. Людина з такою орієнтацією не буде працювати в організації, яка ворожа її цілям і цінностям.

7. Виклик. Зробити неможливе можливим, вирішувати унікальні завдання.

Ці люди вважають успіхом подолання непереборних перешкод, розв'язання невирішуваних проблем або просто виграш. Вони орієнтовані на те, щоб “кинути виклик”. Для одних людей виклик представляє більш важку роботу, для інших – це конкуренція і міжособистісні стосунки. Вони орієнтовані на вирішення свідомо складних завдань, подолання перешкод заради перемоги в конкурентній боротьбі; відчувають себе успішними тільки тоді, коли постійно залучені до вирішення складних проблем або до ситуації змагання. Кар'єра для них – це постійний виклик їх професіоналізму, і вони завжди готові його прийняти. Соціальна ситуація найчастіше розглядається з позиції “виграшу-програшу”. Процес боротьби і перемога більш важлива для них, ніж конкретна галузь діяльності або кваліфікація. Новизна, різноманітність і виклик мають для них дуже велику цінність, і, якщо все йде дуже просто, їм стає нудно.

8. Інтеграція стилів життя. Збереження гармонії між сформованим особистим життям і кар'єрою.

Для людей цієї категорії кар'єра має асоціюватися із загальним стилем життя, врівноважуючи потреби людини, родини і кар'єри. Вони хочуть, щоб організаційні відносини відображали б повагу до їх особистих і сімейних проблем.

Вибирати і підтримувати певний спосіб життя для них важливіше, ніж домагатися успіху в кар'єрі. Розвиток кар'єри їх приваблює тільки в тому випадку, якщо вона не порушує звичний для них стиль життя і оточення. Для них важливо, щоб все було врівноважене – кар'єра, сім'я, особисті інтереси і т.п. Жертвувати чимось одним заради іншого їм явно не властиво.

Такі люди зазвичай у своїй поведінці проявляють конформність (тенденція змінювати свою поведінку залежно від впливу інших людей для того, щоб вона відповідала думці оточуючих)

9. Підприємництво. Створювати нові організації, товари, послуги.

Цим людям подобається створювати нові організації, товари або послуги, які можуть бути ототожені з їхніми зусиллями. Працювати на інших – це не для них, вони – підприємці за духом, і мета їх кар'єри – створити щось нове,

організувати свою справу, втілити в життя ідею, що цілком належить тільки їм.
Вершина кар'єри в їх розумінні – власний бізнес.

**Шкала оцінки рівня показника мотиваційного компонента M фізичної
готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності**

Рівні показника M	Показник M бали		Показник M , в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	11	0,00	0,33
Достатній	12	22	0,34	0,66
Високий	23	34	0,67	1,00

Додаток Б

**Оцінка рівня сформованості когнітивного компонента фізичної готовності
майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності**

Шкала відповідності (у балах):

- 1 дуже слабка вираженість;
- 2 слабка вираженість ;
- 3 середня вираженість;
- 4 висока вираженість;
- 5 дуже висока вираженість.

№ з\п	Показники	Бал
1	Знання принципів і закономірностей процесу фізичного виховання (тренування)	
2	Знання основних засобів, методів і форм організації процесу фізичного виховання (тренування)	
3	Уміння співвідносити цілі із засобами і методами процесу фізичного виховання (тренування)	
4	Знання основних методик і технологій процесу фізичного виховання	
5	Знання закономірностей і принципів фізичного виховання	
6	Знання видів, засобів і методів фізичного виховання	
7	Уміння ставити завдання фізичного виховання і вибирати адекватні засоби і методи їх рішення	
8	Знання і уміння в області мотивації навчальної та спортивної діяльності	
9	Володіння понятійним апаратом фізичної культури і спорту	

10	Знання методів фізичного виховання	
11	Знання провідних напрямів сучасної фізкультурно-спортивної діяльності, здатність виявляти їх взаємозв'язки	
12	Знання медико-біологічних основ фізкультурно-спортивної діяльності	
13	Володіння знаннями про місце і значення певного виду спорту в загальній системі фізичного виховання	
14	Володіння системою сучасних наукових знань про закономірності процесу спортивного тренування	
15	Знання того, як здійснювати контрольно-оцінну діяльність, спрямовану на себе, на осмислення і аналіз власних дій у процесі фізичного виховання	

Шкала оцінки рівня показника когнітивного компонента *K* фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Рівні показника <i>K</i>	Показник <i>K</i> бали		Показник <i>K</i> в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	25	0,00	0,33
Достатній	26	50	0,34	0,66
Високий	51	75	0,67	1,00

Додаток В

Оцінка сформованості діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Тестування фізичної підготовленості проводилося за результатом виконання контрольних вправ:

- підтягування на перекладині;
- човниковий біг (10х10),;
- біг на 100 м;
- біг на 3000 м.

Оцінювання результатів кожного тесту проводилось за 5-бальною шкалою.

Шкала оцінки рівня показника діяльнісного компонента фізичної готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності

Рівні показника <i>K</i>	Показник <i>K</i> бали		Показник <i>K</i> в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	6	0,00	0,33
Достатній	7	13	0,34	0,66
Високий	14	20	0,67	1,00

Додаток Г

**Оцінка рівня сформованості рефлексивного компонента фізичної
готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності
(Кузнєцова І.Ю, адаптована до умов дослідження)**

Визначте, будь ласка, ступінь прояву у Вас наведених нижче особистісних якостей. Вибирайте одну відповідь з п'яти можливих, що представлені у шкалі можливих відповідей, ставлячи напроти оцінюваної якості помітку в колонці з даною відповіддю. Відповідайте щиро.

Шкала можливих відповідей:

- 1 дуже слабка вираженість якості;
- 2 слабка вираженість якості;
- 3 середня вираженість якості;
- 4 висока вираженість якості;
- 5 дуже висока вираженість якості.

№	Якості	Відповіді (у балах)				
		1	2	3	4	5
Моральні якості						
1	Вихований (ввічливий, делікатний, тактовний по відношенню до інших)					
2	Справедливий, чесний (здатний діяти безпристрасно, правильно), порядний (не здатний до низьких аморальних вчинків)					
3	Емпатійний, чуйний, уважний (здатний до співчуття, співпереживання)					

4	Принциповий (притримується твердих моральних принципів)					
5	Щирий, відвертий, відкритий, правдивий					
Комунікативні якості						
6	Толерантний (терпиме ставлення до світогляду інших людей)					
7	Гнучкий у взаємовідносинах з оточуючими, неконфліктний, здатний на співпрацю і компроміс					
8	Уміє встановлювати психологічний контакт, долати бар'єри спілкування					
Емоційно-вольові якості						
9	Врівноважений (емоційно стійкий, не підвладний коливанням)					
10	Самовладання (здатний володіти собою, витримка, стриманість)					
11	Стійкий до стресів					
Індивідуально-типологічні якості						
12	Швидкість реакції, рухливість та енергійність в спортивній діяльності					
13	Витривалий до фізичних навантажень					
14	Висока активність та пристосованість до нових обставин, вміння чітко і впевнено діяти в складних умовах					
15	Цілеспрямований, наполегливий (упорний у досягненні мети), рішучий (здатний прийняти і здійснити своє рішення)					

Особистісно-характерологічні якості						
16	Дисциплінований (виконує загальноприйняті правила, дотримується порядку)					
17	Відповідальний (високо розвинене почуття обов'язку за доручену справу)					
18	Сумлінний, старанний					
19	Самостійніний					
20	Доброзичливий (бажає іншим добра)					
21	Скромний (стриманий у показі власних позитивних якостей)					
22	Великодушний (готовий пожертвувати власними інтересами за ради інших)					
23	Оптимістичний, життєрадісний (вірить в краще)					
24	Упевнений в собі					
Когнітивні якості						
25	Гнучкість розумових процесів, висока концентрація уваги та продуктивність діяльності					
26	Креативність (творчість)мислення, розвинута уява					
27	Спостережливість					
Рефлексивні якості						
28	Самокритичний (здатність бачити у себе і плюси і мінуси)					
29	Здатний до самовиховання та самовдосконалення					

**Шкала оцінки рівня показника рефлексивного компонента Р фізичної
готовності майбутніх офіцерів-зв'язківців до професійної діяльності**

Рівні показника	Показник Р, бали		Показник Р в/о	
	Від	До	Від	До
Низький	0	40	0,00	0,33
Достатній	41	80	0,34	0,66
Високий	81	120	0,67	1,00